

JUNI 2016
ROSKILDE KOMMUNE

EVALUERING AF 'FORENINGSLIVET IND I FOLKESKOLEN'

JUNI 2016
ROSKILDE KOMMUNE

PROJEKT 'FORENINGSLIVET IND I FOLKESKOLEN'

EVALUERING

PROJEKTNR.

A069448

DOKUMENTNR.

1

VERSION

1

UDGIVELSES DATO

Juni 2016

BESKRIVELSE

UDARBEJDET

AYOE, HLE, CMMX

KONTROLLERET

HLE

GODKENDT

AYOE

INDHOLD

1	Indledning	7
1.1	Rapportens opbygning	7
2	Resume	8
3	Baggrund	11
3.1	Projektet 'Foreningslivet ind i folkeskolen'	13
4	Evalueringens formål og metode	16
4.1	Dataindsamlingsmetoder	16
5	Evalueringens resultater	18
5.1	Projektets relevans og økonomi	18
5.2	Projektimplementeringen	24
5.3	Udbyttet for projektets deltagere	35
6	Konklusioner og anbefalinger	40
6.1	Konklusioner	40
6.2	Anbefalinger	42

BILAG

Bilag A	Bevægelsesoversigter	46
---------	----------------------	----

1 Indledning

Indhold	Denne rapport indeholder en evaluering af projekt 'Foreningslivet ind i folkeskolen'.
Projektet	<p>Projektet er et af tre delprojekter i breddeidrætsinitiativet 'Idrætten slår til – for alle', som Roskilde Kommune har fået støtte til fra Kulturministeriet og Nordea Fonden i perioden 2014-2016. De to øvrige projekter er 'Bevægelse på erhvervsskoler' og 'Idræt til selvorganiserede grupper'.</p> <p>Projektet 'Foreningslivet ind i folkeskolen' er et samarbejdsprojekt mellem to udvalgte folkeskoler - Absalons Skole og Hedegårdenes Skole - en række lokale foreninger og Roskilde Kommune. Målet med projektet er at skabe en ny organisering af foreningsaktiviteter og gøre dem tilgængelige i folkeskolens undervisning. Formålet med projektet er at 1) udvikle en struktur, der muliggør et organiseret samarbejde mellem skoler og idrætsforeninger, 2) skabe bedre koncentration i klasserne og derved medvirke til bedre trivsel og mulighed for inklusion af elever, der ikke fungerer i fællesskabet, 3) implementere bevægelsespakker som en del af undervisningen på skolerne.</p>
Evalueringens fokus	Evalueringen er gennemført af COWI og er primært baseret på desk research, workshop med projektlederne og kvalitative interviews med nøgleaktører. Fokus i evalueringen har været på indsamle erfaringer og læring, som kan være med til at udvikle en model for, hvordan idræt og bevægelse forankres som en naturlig del af skolernes struktur.

1.1 Rapportens opbygning

Rapporten indeholder foruden nærværende indledning følgende kapitler

- › Resume (kapitel 2)
- › Baggrund (kapitel 3)
- › Evalueringens formål og metode (kapitel 4)
- › Evalueringens resultater (kapitel 5)
- › Konklusioner og anbefalinger (kapitel 6).

2 Resume

'Foreningslivet ind i folkeskolen' er titlen på et delprojekt i breddeidrætsinitiativet 'Idrætten slår til – for alle', som Roskilde Kommune har fået støtte til fra Kulturministeriet og Nordea Fonden i perioden 2014-2016.

I lyset af folkeskolereformen i 2014 og dens ambition om 'den åbne skole' har projektet haft for øje at skabe en organisering og struktur, der muliggør, at foreningsaktiviteter bliver tilgængelige i folkeskolens undervisning gennem et tværgående samarbejde. Tanken er endvidere at udvide børnenes kendskab til lokale fritidsaktiviteter og foreningslivet mere generelt. På den baggrund er der udbudt fire bevægelsespakker på to af kommunens folkeskoler, hvor hver deltagende klasse i løbet af et skoleår har stiftet bekendtskab med fire forskellige foreningsdiscipliner.

COWI har stået for evalueringen af 'Foreningslivet ind i folkeskolen'. Evalueringen vurderer implementeringen af projektet med afsæt i den valgte model for at forankre idræt og bevægelse som en naturlig del af skolernes struktur og giver viden om læringen. Herudover vurderer evalueringen målgruppernes udbytte af projektet. Endelig uddrager evalueringen samlede konklusioner og peger på anbefalinger.

Projektets resultater

Projektet 'Foreningslivet ind i folkeskolen' har med stor tydelighed vist:

- › at det er muligt at etablere en struktur, der muliggør et organiseret og velfungerende samarbejde mellem skoler og idrætsforeningerne som led i implementeringen af reformkravet om 'den åbne skole'
- › at indførelsen af den nye skolereform giver idrætsforeningerne og dermed foreningslivet nye muligheder og roller
- › at det er muligt at implementere bevægelsespakkerne som en del af undervisningen.

Konklusioner

Evalueringen viser, at projektet med succes har formået at tilbyde bevægelsespakker i organiserede rammer i samarbejde med foreningslivet. Projektet har dermed modbevist antagelser om, at foreningerne ikke vil være i stand til at åbne dørene for skolerne i dagtimerne.

Evalueringen viser, at det samtidig er vigtigt, at såvel samarbejdet som bevægelsespakkerne opleves som relevante og værdiskabende for alle, der er involveret i samarbejdet, samt at den økonomiske model understøtter dette.

Hvad angår den økonomiske model, viser evalueringen, at det i projektperioden er lykket at finde et passende niveau for den økonomiske kompensation til foreningerne. En som er tilstrækkelig stor til at give foreningerne incitament til at deltage, og samtidig ikke er så stor, at den overskygger den motivation, der ligger i selve anerkendelsen ved at deltage. Kompensation til foreningerne ligger desuden på et niveau, som ikke burde vælte skolernes økonomi og få dem til at fravælge tilbudet. Den økonomiske model understøtter således, at det er relevansen, som er det bærende element i samarbejdet.

Projektets relevans understøttes af to af de centrale elementer i den nye skolereform – 45 minutters daglig bevægelse og åben skole – og har dermed udgjort en oplagt mulighed for skolerne for at komme på forkant med reformen. Projektet har i denne sammenhæng været en katalysator for et bredere og mere systematisk arbejde med at inddrage foreningslivet i skolelivet og dermed for indførelsen af åben skole. For foreningernes vedkommende har projektet været en mulighed for at komme tættere i dialog med forvaltningen til gavn for deres medlemmer generelt samt for at få gjort deres sportsgren synlig.

Projektet udgør dermed en win-win situation for både foreninger og skoler, hvilket har været afgørende for projektets succes. Begge parter understreger, at denne win-win situation ikke ville have været realiseret, hvis forvaltningen ikke havde ageret fødselshjælper og stået for den centrale koordinering mellem foreningerne og skolerne. Det er evaluators vurdering, at en succesfuld forankring af projektet ligeledes er afhængig af tilstedeværelsen af en central koordinator.

Projektet har således sammen med breddeidrætsinitiativets andet delprojekt - 'Bevægelse på erhvervsskoler' – skabt rammerne for, at foreningerne på et tidligt tidspunkt har formået at udnytte de nye muligheder folkeskole- og erhvervsskolereformerne har givet og i den forbindelse påtaget sig nye roller til gavn for både skolerne og foreningerne selv.

Hvad angår elevernes udbytte af projektet, så indikerer de løbende spørgeskemaundersøgelser blandt eleverne, at de både har opnået øget trivsel, lyst og vilje til at deltage i foreningsaktiviteter i løbet af projektperioden. Både skoleledelse og lærere vurderer i tråd hermed, at eleverne i høj grad har fået en mere varieret skoledag og et socialt udbytte af at være med i foreningsforløbene, hvilket har været et selvstændigt mål med skolereformen. Projektet har således understøttet implementeringen af åben skole og har givet skolerne nogle værdifulde erfaringer, som har betydet, at de har fundet frem til en samarbejdsmodel med foreningslivet, som kan forankres og fungere som inspiration for andre skoler.

Projektet har samtidig givet foreningsuvante børn en mulighed for at stifte bekendtskab med foreningslivet og den fælles glæde herved, samt skabt grundlaget for, at antallet af personer, som er aktive i foreningerne, vil stige på den længere bane.

Det er imidlertid ikke vurderingen, at projektet har øget elevernes sundhed væsentlig på den korte bane. Men det har heller ikke været projektets primære fokus, hvorfor der også har været overvejelser om at ændre titlen på timerne (breddeidrætstimer) så de i højere grad signalerede implementeringen af åben skole (åben skole-timer)

Fokus i den sidste del af projektperioden har været på at sikre en tættere kobling mellem indholdet i bevægelsespakkerne og den faglige undervisning med det mål dels at sikre lærernes motivation, dels at sikre en mere helhedsorienteret tilgang. Målet hermed er således at understøtte realiseringen af win-win potentialet på det praktiske niveau også. Det er set med evaluators øjne en vigtig og et rigtigt udviklingsområde. Dette ikke mindst fordi værdien af åben skole først for alvor udfoldes, når bevægelsespakkerne og samarbejdet med foreningerne understøtter skolens læringsmål.

Anbefalinger

Resultaterne af evalueringen giver anledning til en række konkrete anbefalinger, hvad angår organiseringen af samarbejdet mellem skoler og idrætsforeningerne, implementeringen af bevægelsespakkerne og målgruppen.

- › Det anbefales, at der findes en samarbejdsmodel mellem de to involverede forvaltninger, som betyder, at der skabes fælles ejerskab, og at det daglige arbejde og koordineringen mellem de to forvaltninger kommer til at fungere effektivt. Det kan i denne henseende overvejes at dele lønudgiften til den centrale koordinator mellem de to forvaltninger eller nedsætte to halve stillinger i hver forvaltning med delt ansvar. Det kan overvejes at nedskrive et kommissorium eller nedsætte en intern styregruppe mellem de to forvaltninger, som sikrer, at de nødvendige rammebetingelser er tilstede i det daglige arbejde, herunder at der udarbejdes en konkret samarbejdsaftale.
- › Det anbefales, at Roskilde Kommune fortsat afsætter midler til at varetage den overordnede koordinationsrolle, samt at denne rolle/ansvaret fortsat bør forankres i Kultur- og Idrætsafdelingen, eftersom foreningernes engagement i høj grad er bundet op på den direkte kontakt til Kultur og Idræt og den gensidige nytteværdi, de oplever ved relationen. Konsulentens rolle kan med fordel være at facilitere et åben skole-samarbejde og hjælpe med at få andre skoler i gang, herunder at videregive læringer og best practice erfaringer.
- › Det anbefales, at den lokale koordinator på skolerne fastholdes som en integreret del af åben skole-samarbejdet, og at der tilskyndes til, at de enkelte skoler etablerer et formelt ledelsesophæng for koordinatoren eventuelt i form af deltagelse i en projekt-/arbejdsgruppe a la den, der har været afprøvet på Absalons Skole.
- › Det anbefales, at nye skoler fra start indarbejder bevægelsespakkerne i skolens årshjul, og at den relevante lærergruppe involveres i planlægningen heraf sammen med en lokal koordinator. Jo mere fast struktur og langsigtet planlægning der kan etableres for samarbejdet mellem idrætsforeningerne og skolerne, jo større sandsynlighed er der for, at det bliver en succes.
- › Det anbefales, at antallet af bevægelsespakker reduceres til en til to i forbindelse med udrulningen af samarbejdsmodellen til andre skoler. Når der er opbygget en rutine og intern læring, kan der være en fordel i at genoverveje setuppet.
- › Det anbefales, at der fra centralt hold og sammen med skolerne udarbejdes foreningskataloger, som både indeholder informationer om, hvad de enkelte idrætsforeninger kan tilbyde samt konkrete eksempler på og procesredskaber til, hvordan idrætsgrenen kan integreres i den faglige undervisning.
- › Endelig anbefales det, at Roskilde Kommune i forbindelse med udbredelsen af projektet overvejer at udvide målgruppen til også at omfatte udskolingen. Målet hermed er dels at sikre, at engagementet fastholdes, dels at sikre en rød tråd i forhold til indsatsen på ungdomsuddannelserne, herunder specifikt på erhvervsskolerne.

3 Baggrund

Den nye folkeskole-
reform

Roskilde Kommunes delprojekt 'Foreningslivet ind i folkeskolen' kommer i forlængelse af den nye folkeskolereform¹, der trådte i kraft 1. august 2014. Målet med reformen var at forbedre det faglige niveau ved at give børnene en længere og mere varieret skoledag med mere og bedre undervisning og læring². I reformen var målet også, at alle elever skulle være fysisk aktive i gennemsnit 45 minutter om dagen, og at dette element skulle integreres i fagundervisningen. I praksis betyder det en forlængelse af børnenes reelle tid i skolen frem for SFO for at give tid til faglig fordybelse og åbne op for brugen af kreative undervisningsmetoder.

Et af hovedelementerne i reformen er 'den åbne skole'. Formålet med den åbne skole er, at skolerne skal åbne sig for samfundet og styrke børnenes muligheder for et aktivt kultur-, idræts- og fritidsliv gennem samarbejde. Reformen fremhæver både sociale og faglige grunde til at styrke skolens samarbejde med det omgivende samfund. Samarbejdet skal fremme den lokale sammenhængskraft og medvirke til, at eleverne stifter bekendtskab med bl.a. foreningslivet og dets muligheder³.

Strukturelle pro-
blemstillinger

Skolereformens udvidelse af børnenes skoledag danner imidlertid en struktur, som umiddelbart gør målsætningen om øget samarbejde mellem foreningsliv og skolen svær at integrere, fordi børnene nu skal være i skolen fra kl. 8-15 og foreningerne – der ofte baserer deres indsats på frivillig arbejdskraft – ofte først 'åbner' efter klokken 16.

En undersøgelse gennemført af DGI i oktober 2014 illustrerer omfanget af denne problemstilling. Undersøgelsen viser, at idrætsforeningerne to måneder inde i skolereformen oplevede et fald i foreningsdeltagelsen på 30 %. Blandt de foreninger, der oplevede et fald, baserede 70 % deres svar på en registreret ændring og ikke blot et skøn eller forventning⁴. Nogle af foreningsformændenes forklaring på frafaldet går på, at børnene er trætte og ikke kan overskue fritidsaktiviteter efter en lang skoledag.

Omvendt viser en undersøgelse fra Københavns Kommune⁵, gennemført i perioden august 2014 til januar 2015, at der siden folkeskolereformens implementering er sket en stigning i medlemstallet blandt børn i alderen 5-16 år i de københavnske foreninger. 38,3 % af foreningerne har fået flere medlemmer, og kun 12,5 % af foreningerne har oplevet et fald i antallet af medlemmer. Undersøgelsen viser samtidig, at årsagen til foreningernes medlemsstigning i høj grad skyldes deres deltagelse i rekrutterende aktiviteter og samarbejde med skolerne. Knap 50 % af de

¹ Lov om ændring af folkeskolen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=161104>

² UVM: <http://www.uvm.dk/-/media/UVM/Files/Udd/Folke/PDF13/Jun/130607-Aftaleteksten.ashx>

³ EVA – "Inspiration til arbejdet med skolereformen": <https://www.eva.dk/projekter/2014/inspiration-til-skoler-om-folkeskolereformen/hent-udgivelser/inspiration-til-arbejdet-med-skolereformen>

⁴ DGI: 'Skolereformens betydning for idrætsforeningerne': <https://www.dgi.dk/media/2548/skolereform-resultater-fra-spoergeskemaundersoegelsen.pdf>

⁵ Københavns Kommune: 'Medlemsudviklingen siden folkerreformens start': <https://www.kk.dk/sites/default/files/Medlemsudviklingen.pdf>

foreninger, som samarbejder med skoler, har haft medlemsstigning, og kun 5 % har haft nedgang.

For at kunne leve op til målsætningen i reformen om et øget samarbejde mellem skolen og eksterne, er det derfor nødvendigt at indtænke andre måder at organisere samarbejdet på. Det fordrer vilje og fleksibilitet fra både skolernes og foreningslivet side. Begge dele fordrer igen, at parterne kan se relevansen i et øget samarbejde og en ændret organisering. For skolernes side er relevansen givet i kraft af skolereformen, men implementeringen og særligt succesen hermed forudsætter bl.a., at den enkelte lærer kan se relevansen i forhold til egne fag. For foreningslivets vedkommende hænger relevansen sammen ønsket om at synliggøre den aktivitet, som foreningen omhandler, samt om at øge antallet af medlemmer på den lange bane.

Status som breddeidrætskommune

Som en af landets syv udvalgte breddeidrætskommuner ud af 36 ansøgere, har Roskilde Kommune haft som mål at udfordre den strukturelle problemstilling i kølvandet på skolereformen og imødekomme den nye reforms krav om både at sikre et samarbejde mellem det omgivende samfund og folkeskolerne og i højere grad få fokus på bevægelse i undervisningen.

Med projekttitlen 'Idrætten slår til - for alle' blev kommunen i 2014 bevilliget 2.090.000 kr. i støtte fra Kulturministeriet og Nordea Fonden til tre delprojekter, herunder det nævnte delprojekt 'Foreningslivet ind i folkeskolerne' samt 'Bevægelse på erhvervsskoler' og 'Idræt til selvorganiserede grupper'. Roskilde Kommune har selv budt ind med et tilsvarende beløb, som i alt giver de tre delprojekter en budgetramme på 4.180.000 kr.⁶. Projekt 'Foreningslivet ind i folkeskolen' er det største af de tre breddeidrætsprojekter med et samlet budget på 2.420.000 kr., som netop har haft for øje at få integreret foreningslivet og skolen i højere grad end tidligere for at udnytte det frirum, som skolereformen giver i form af kravet om flere samarbejder med eksterne.

Politisk fokus

Det søsatte delprojekt kommer samtidig i forlængelse af byrådets politiske målsætning om at sætte fokus på partnerskabet mellem de frivillige foreninger og folkeskolerne. Roskilde Kommunes folkeoplysningspolitik 2015-2018 indebærer et mål om, at der i 2017 er udarbejdet en skabelon for, hvordan partnerskaber kan organiseres mellem foreninger og skoler, og at der er indgået partnerskaber på folkeskolerne⁷. Dette mål stemmer overens med delprojektets, da en skabelon for organiseringen af et projekt som dette også er Kulturministeriet og Nordea Fondens hensigt med breddeidrætsprojekterne. Nordea Fonden og Kulturministeriets ønske er, at kommunernes erfaringer og læring med de nye idrætsinitiativer skal inspirere endnu flere kommuner til at udvikle og fremme borgernes deltagelse i breddeidræt⁸.

⁶ Projektbeskrivelse: Idrætten slår til – for alle, Roskilde Kommune

⁷ Folkeoplysningspolitik 2015-2018, Roskilde Kommune, 4. december 2014:

<http://roskilde.dk/folkeoplysningspolitik>

⁸ Nordea Fonden <http://nordeafonden.dk/idraet-alle>

3.1 Projektet 'Foreningslivet ind i folkeskolen'

Foreningslivet ind i folkeskolen

'Foreningslivet ind i folkeskolen' er etableret som et toårigt interventionsprojekt, fra 2014-2016, på to af kommunens folkeskoler. Grundtanken bag projektet er, at de frivillige fra det lokale kultur-, fritids- og idrætsliv inddrages, så aktiviteterne understøtter skolernes arbejde. Tanken er endvidere at udvide børnenes kendskab til lokale fritidsaktiviteter og foreningslivet mere generelt. **Projektets mål** er at fremvise en organisering og struktur, der muliggør, at foreningsaktiviteter bliver tilgængelige i folkeskolens undervisning gennem et tværgående samarbejde. Et samarbejde som dette har tidligere vist sig at kunne være fagligt udviklende for deltagerne, da forskellige faglige og erfaringsmæssige perspektiver mødes⁹.

Tidligere erfaringer

Projektet bygger på erfaringer fra tidligere udviklingsprojekter i kommunen, bl.a. fritidspasordningen 'Like My Life' og 'Roskilde2Go', der begge sigtede mod at integrere børn og unge i foreningslivet. Projekterne har vist, at der er et stort ønske om et mere organiseret samarbejde mellem skoler og foreninger. Desuden er erfaringen, at der kræves et foreningsliv, som er stærkt og samarbejdsvilligt, og hvor et netværk af frivillige bliver essentielt.

Pilotskoler

Roskilde Kommunes udvælgelse af to folkeskoler i breddeidrætsprojektet er grundlæggende sket med udgangspunkt i fire parametre: 1) Geografisk placering (spredning mellem by- og landsbyskoler), 2) lokale faciliteter, 3) lokalt foreningsliv og 4) skolens engagement og ressourcer. Ved ansøgningsfristen var der modtaget ansøgninger fra fem skoler, hvorefter Hedegårdenes Skole og Absalons Skole blev udvalgt til at være breddeidrætsskoler på baggrund af de skriftlige ansøgninger og møderne på skolerne.

Hedegårdenes Skole er blandt andet blevet udvalgt som breddeidrætsskole, fordi den ligger i et område med mange tosprogede familier og ikke-foreningsvante børn, samt fordi skolen har udvist stor interesse for breddeidrætsprojektet. Hedegårdenes Skole ligger i nærheden af stærke foreninger og har faciliteter til både indendørs og udendørs bevægelse.

Absalons Skole er en byskole, der har en stor søgning af børn og har i modsætning til Hedegårdenes skole ikke egne faciliteter til idræt og bevægelse, hvilket betyder bevægelsesforløb ofte skal planlægges ude af huset. Absalons Skole har i forvejen erfaringer med at samarbejde med foreningslivet, men ønsker at bruge projektet til at systematisere samarbejdet.

I udvælgelsen er der lagt vægt på, at de to skoler har forskellige profiler, således at der er mulighed for at prøve samarbejdet og organisationsmodellerne af under forskellige rammebetingelser og med forskellige elevgrupper. Fælles for de to skoler er, at de har vist det stærkeste setup i forhold til projektets gennemførelse, metodeafprøvning og succes. Begge skoler byder således ind med lærertimer til koordinering og udviser en central ledelsesmæssig opbakning til projektet. Der var fra starten lagt op til, at det ønskværdige ville være at få en landsbyskole og en byskole med i projektet, hvilket dog ikke kunne lade sig gøre pga. det begrænsede antal

---

⁹ Thøgersen, Malene (2015): Tværgående samarbejde blandt folkeoplysningens aktører. Videncenter for folkeoplysning

ansøgninger. Begge skoler har selv valgt at indgå i projektet og har dermed resourcer til at indgå i samarbejde med forvaltningen. Baggrunden for det relative lave antal ansøgninger er ifølge projektlederne, at mange skoler ikke var nået langt nok med at implementere folkeskolereformen ved projektstarten, hvorfor de kun modtog få ansøgninger.

Målgrupper

Projektets **primære målgruppe** er 350 elever, der går i **4-6. klasse på Absalons Skole** og **4-7. klasse på Hedegårdenes Skole**. Denne målgruppe er valgt med udgangspunkt i erfaringer fra tidligere projekter, som bl.a. viser, at elever på mellemtrinnet er aktive i deres fritid, men undergår en adfærdsændring i overgangen til puberteten, hvor de ofte melder sig ud og bliver foreningspassive. Et af målene er derfor at forsøge at fastholde eleverne i foreningslivet længere end tidligere ved at målrette projektet i forhold til denne aldersgruppe.

Projektets **sekundære målgruppe** er **skolelærerne** og **instruktører i foreningerne**, da de skal rustes til at vedligeholde samarbejdet, så alle stadig oplever en gensidig gevinst efter projektets afslutning.

Projektets aktiviteter

Projektets aktiviteter består i, at den enkelte skole udbyder **fire bevægelsespakker**, hvor hver klasse i løbet af et skoleår stifter bekendtskab med fire forskellige discipliner, eksempler på bevægelsesforløb fremgår af oversigterne i Bilag A. Hver pakke indeholder fx to timers aktiviteter om ugen i fire uger sammen med foreningens trænere (instruktører). Indholdet af de enkelte pakker er forinden udviklet gennem dialog mellem skolerne og foreningerne. I bevægelsespakkerne deltager læreren sammen med eleverne, enten som hjælpeinstruktør eller pædagogisk ressourceperson.

Målsætning og succeskriterier

Projektet har haft som mål at *teste* konkrete realistiske modeller for, hvordan et partnerskab mellem skole og forening kan opdyrkes i praksis. Projektet har tre oprindelige målsætninger, som også har været projektets succeskriterier:

- › Udvikle en struktur, som muliggør et organiseret samarbejde mellem skoler og idrætsforeninger.
- › Skabe bedre koncentration i klasserne og derved medvirke til bedre trivsel og mulighed for inklusion af elever, der ikke fungerer i fællesskabet.
- › Implementere bevægelsespakker som en del af undervisningen på udvalgte skoler.

Ændringer i indhold og succeskriterier

Projektledelsen har i løbet af projektets opstart været i kontakt med eksperter, som har vurderet, at det ikke giver mening at lave koncentrationsevnetests på grund af bevægelsespakkernes karakter. For at kunne få brugbare resultater af koncentrationsevnetests kræver det intensive træningsforløb, hvor der kan måles før og efter. Eftersom bevægelsespakkerne typisk foregår én gang om ugen i tre-fire uger, bliver forløbet ikke tilstrækkeligt intensivt i forhold til at kunne måle en effekt på elevernes koncentrationsevne. Derfor har projektet valgt *ikke* at gennemføre test og effektmåling af koncentrationsevne, og i tråd hermed ændret succeskriteriet. De reviderede succeskriterier er:

- › Udvikle en struktur, som muliggør et organiseret samarbejde mellem skoler og foreninger.

- › *Skabe bedre trivsel og mulighed for inklusion af elever, der ikke fungerer i fællesskabet.*
- › Implementere bevægelsespakker som en del af undervisningen på udvalgte skoler.

Kommunal forankring	Projektet er forankret i By-, Kultur- og Miljøforvaltningen, hvorunder Kultur- og Idrætsafdelingen (benævnes fremadrettet i rapporten 'forvaltningen') varetager den daglige administration og ledelse af projektet.
Styregruppe	Der er nedsat en styregruppe i tilknytning til projektet, som har haft til opgave at tegne projektets overordnede linjer og fastholde den fremadrettede kurs. Styregruppen har bestået af en ledelsesrepræsentant fra både Kultur- og Idrætsafdelingen og fra Skole- og Klubafdelingen samt skolelederne fra de medvirkende to skoler og en repræsentant fra Roskilde Idræts Union.
Projektledelse	Roskilde Kommune har forestået den fælles koordinering af projektets implementering, udvikling og den daglige projektledelse. Projektledelsen er varetaget af to konsulenter fra Kultur- og Idrætsafdelingen , som har stået for at indgå og lave skriftlige samarbejdsaftaler med foreningerne, sikre en forventningsafstemning mellem skole og forening før hvert forløb og evaluere forløbene. Projektledelsen har arbejdet både centralt på rådhuset og decentralt på de to skoler for at opnå en sammenhæng mellem projektets overordnede formål og de lokale behov.
Foreningssamarbejder	I forbindelse med projektet er der indgået samarbejdsaftaler med 19 lokale foreninger ¹⁰ . Foreningerne tæller bl.a. lokale bordtennis, tennis-, karate-, håndbold- og fodboldklubber samt nogle af de mere utraditionelle idrætsformer såsom rollespil og lystfiskeri mm. I samarbejdsaftalerne står der, at foreningerne har ansvaret for at planlægge og udføre en ugentlig aktivitet á ca. to timers varighed over en periode på fire uger. Aktiviteten er inklusiv baneleje, redskaber mv., så klassen blot skal møde op det aftalte sted, såfremt aktiviteten ikke finder sted på skolen.
Projektets økonomi	Hver forening honoreres med 500 kr. pr. klasse pr. træningsgang, dvs. 2.000 kr. pr. pakke (prisen er inkl. planlægningstid og alle udgifter i forbindelse med forløbet). Foreningshonorarerne er finansieret af projektmidlerne. Projektmidlerne dækker i øvrigt projektledelsens løn, udvikling af forløb, opkvalificerende seminarer og kurser for lærere, opstartsevent mv. Projektet er desuden baseret på en medfinansiering fra de to skoler bestående af tre timer pr uge til lokal koordination på skolen. Koordinationsfunktionen udgør en del af skolens fast setup og skal bl.a. sikre, at foreningerne har en fast kontaktperson og én direkte indgang til samarbejdet med skolen. Derudover har skolen afsat økonomi til 50 planlægningstimer årligt, som kan bruges til mødeaktivitet ad hoc på tværs af teams, med ledelse osv.

¹⁰ De 19 foreninger er: Roskilde Tennisklub, FDF Roskilde, Badminton Roskilde, Roskilde Håndbold, Himmelev Håndbold, Roskilde Pigefodbold, Rollespilslauget, Roskilde Bordtennis, Roskilde Karateklub, Roskilde Keglecenter, Roar Atletik, Roskilde og omegns lystfiskerklub, Roskilde Gymnastikforening, Roskilde Svømning, Røde Stjerne Fodboldklub, RB1906, Bokseklubben AIK, Capoeira Senzala Roskilde, Roskilde Brydeklub

4 Evalueringens formål og metode

COWI har gennemført evalueringen i perioden april 2015 – juni 2016, og har i den periode fulgt projektet ved deltagelse i løbende statusmøder og evalueringsworkshops med projektledelsen samt gruppeinterview og enkeltinterview med projektdeltagerne. Derudover har COWI gennemgået skriftlige materialer undervejs i projektet, herunder diverse projektmateriale, rapporter, politikker, undersøgelser, interviewreferater og sekundær litteratur.

Formålet med evalueringen

Formålet med evalueringen er at vurdere implementeringen af breddeidrætsprojektet med afsæt i den valgte model for at forankre idræt og bevægelse som en naturlig del af skolernes struktur.

Fokus i evalueringen er på projektets **relevans og økonomi** for de forskellige aktører og dermed på selve fundamentet for at forankre projektet efterfølgende. Herudover er fokus i evalueringen på **projektimplementeringen**. Der ses på, hvad der begrænser, og hvad der skaber muligheder (motivation), og (hvis) hvordan de er forsøgt overvundet/understøttet i forbindelse med dels udviklingen af en struktur, der muliggør et organiseret samarbejde mellem skole og foreninger, dels i forbindelse med implementeringen af bevægelsespakkerne. Endelig indeholder evalueringen en vurdering af **udbyttet** for projektets målgrupper. COWIs evaluering vil således ikke fokusere på effekterne af interventionen på eleverne eller foreningerne.

Evalueringen vil munde ud i konkrete **anbefalinger** og forslag til hensigtsmæssig organisering af indsatsen.

4.1 Dataindsamlingsmetoder

COWI har benyttet følgende metoder i evalueringen af projektet:

Evalueringsworkshop

Ved evalueringens begyndelse blev der afholdt en **opstartworkshop** med deltagelse af projektledelsen fra Kultur og Idræt i Roskilde Kommune. Workshoppen omfattede gennemgang af projektet med fokus på baggrund, målsætninger og implementeringsstatus. Der blev efterfølgende afholdt en **evalueringsworkshop** i november 2015, hvor formålet var at foretage et 'sundhedstjek' og gennemgå de parametre, der har betydning for implementeringen og forankringen.

Dokumentanalyse

Evalueringens grundlag tager afsæt i gennemlæsning og behandling af en mængde **skriftligt materiale**, der inkluderer kommunens projektbeskrivelser, projektoversigter, aftaleformularer, strategier og politikker og anden baggrundsdokumentation. Derudover baserer evalueringen sig på kvantitativt materiale fra kommunen i form af **spørgeskemaundersøgelser** blandt lærere og elever. Ligeledes bygger evalueringen og spørgeguider på en gennemgang af sekundært materiale om bl.a. folkeskolereformen, forenings- og skolesamarbejde og andre idrætsprojekter.

Kvalitative interviews

Alt i alt er der er i løbet af evalueringen gennemført 12 kvalitative interview, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 4-1   Oversigt over interviewpersoner og antal

Interviewpersoner	Antal personer
Forvaltningschefer (Kultur- og Idræt og Skole og klub)	2
Skoleledelse	2
Koordinatorer/lærere	2
Projektledelse	2
Foreningsrepræsentanter	4 ¹

1. En repræsentant pr. forening

Alle interviews er gennemført med udgangspunkt i semistrukturerede spørgeguides og har været ansigt-til-ansigt interviews. Interview med foreninger har været foretaget som enkeltinterviews, mens interview med hhv. forvaltningschefer, skolerepræsentanter og projektledere har været gruppeinterview.

For at sikre høj validitet er udsagn, i den udstrækning det har været muligt, derfor blevet sammenholdt med andre informanternes udsagn. De inddragne udsagn og vurderinger fra interviews er således nogle, der er i overensstemmelse med andre informanternes udsagn. Det betyder, at data er vejet, så resultaterne er repræsentative for informanterne samlet set.

5 Evalueringens resultater

Kapitlet er struktureret i følgende afsnit, der omhandler:

- › Projektets **relevans** og **økonomi**.
- › **Projektoimplementeringen**, som fokuserer på erfaringerne og læringen i forbindelse med udviklingen og implementeringen af samarbejdsmodellen og bevægelsespakkerne.
- › **Udbyttet** for projektets deltagere.

5.1 Projektets relevans og økonomi

5.1.1 Politisk målsætning

Folkeskolereformen
2014

Med introduktionen af den nye skolereform i 2014, som har fokus på daglig bevægelse og 'den åbne skole', vurderer både skole- og forvaltningsrepræsentanter, at projektet **i høj grad er relevant**. Projektet imødekommer på den måde både reformens krav om mere motion, idræt og bevægelse, svarende til 45 minutter i snit om dagen. Ikke mindst implementerer projektet reformens åbne skole-koncept ved at facilitere samarbejder mellem skole og det lokale idræts- og foreningsliv. Projektet har således ifølge både Skole- og Klubafdelingen, Kultur- og Idrætsafdelingen og skolerne været en **god hjælp til at komme på forkant med reformen**.

Projektet har samtidig været **katalysator for et bredere og mere systematisk arbejde med at inddrage foreningslivet såvel som kulturlivet i skolelivet**. Det er således ikke nyt for skolerne at foretage ud-af-huset ture eller inddrage eksterne aktører i en undervisningssammenhæng i skolehverdagen. Men disse samarbejder har tidligere typisk haft karakter af isolerede begivenheder og løst strukturerede aftaler, og ofte været drevet af enkeltlærere.

At projektet er blevet implementeret sideløbende med introduktionen af den nye skolereform har imidlertid ikke kun været en fordel. Det har bl.a. afholdt nogle skoler fra at søge om at deltage i projektet. Forvaltningen havde således ved projektstarten kun modtaget i alt fem ansøgninger fra skolerne. Projektledelsen peger på, at det forholdsvis lave antal ansøgninger fra skolerne på det tidspunkt skyldes, at mange, som tidligere nævnt, var midt i en omstillingsproces med den nye reform. Fokus har, for en del, derfor været på de praktiske udfordringer som følge af bl.a. arbejdstidsreglerne og den forlængede skoledag, frem for det didaktiske arbejde med reformens indhold. Derimod har projektledelsen oplevet, at nysgerrigheden for projektet er blevet større, i takt med at skolerne er kommet længere ind i forløbet med den nye reform.

Implementeringen af reformen har endvidere haft den betydning, at nogle af lærerne på de to deltagende skoler ikke var særlig positivt indstillede over for projektet i starten. Det skyldtes dels modvilje mod reformen generelt, dels at reformen betød, at de i samme periode skulle forholde sig til mange nye ting. Endelig var der lærere, som havde svært ved at se, hvordan projektet kunne relateres til deres fag, og

de var bekymrede over, at det ville gå ud over deres muligheder for at nå læringsmålene. I løbet af projektperioden er de fleste lærere dog blevet langt mere positive over for projektet, i takt med at de er blevet mere involveret i projektet. Sagt med andre ord, så var relevansen af projektet ikke åbenlyst set fra lærerperspektivet fra start – primært grundet eksterne forhold.

5.1.2 Projektaktørernes motivation

Skolerne

Motivationsfaktorer for skolerne:

- › Reformkrav om åben skole og 45 minutters bevægelse
- › Brobygning til foreningslivet via formlet samarbejde
- › Varieret skoledag og styrket trivsel i klasserne
- › Elever introduceres til 'foreningsdanmark'.

For **skolerne** har den primære motivationsfaktor for at indgå i projektet således været at arbejde aktivt med skolereformens krav om den åbne skole og bevægelse, og flere af interviewpersonerne italesætter projektet som en 'gave' ud fra den betragtning, at der bliver bygget bro til foreningslivet for dem. Skolerne motiveres desuden af muligheden for at få en mere fast og formaliseret samarbejdsordning med foreninger for at understøtte en alsidig og varieret skoledag for samtlige klasser – med større engagement og trivsel til følge.

Lærerne og skoleledelse peger også på, at for dem har det været vigtigt at introducere eleverne til 'foreningsdanmark', især i forhold til de grupper af børn fra resourcesvage familier som ikke altid får mulighed for at stifte bekendtskab med foreningslivet. Samtidig er det vurderingen, at det er vigtigt at få systematiseret en aktivitetskadence på tværs af klasser, så oplevelser ude af huset ikke kun kommer de børn til gode, som har en lærer, der er ildsjæl.

Forvaltningen

Motivationsfaktorer for forvaltningen:

- › Tilskynde borgere til foreningsaktiviteter og mere motion
- › Aktivere foreninger i skolesamarbejder
- › Styrke relationen til foreningslivet.

I **forvaltningsregi** nævner ledelsen, at motivationen for at søsætte projektet i høj grad har været hægtet op på byrådets ønske om at få alle gjort bekendt med fritidslivet, få dem til at opleve glæden ved at være med i foreningslivet og forhåbentlig få dem til at være mere aktive, set i lyset af både et sundhedsmæssigt og kulturelt perspektiv.

Set fra Skoleafdelingens stol har sammenhængen med skolereformen været afgørende, ligesom der har været sociale og kulturelle mål i forhold til at hive virkeligheden ind i skolen for eleverne og give dem varierede oplevelser og et socialt løft med henblik på øget engagement og trivsel.

For Kultur- og Idrætsafdelingen har der endvidere været et ønske om at modbevise antagelsen om, at foreningerne dels ville lide under elevernes forlængede skole-

dag som følge af reformen, og dels at de ikke ville kunne løfte opgaven med at blive en del af skoledagen, grundet at aktiviteterne skulle ligge inden for en skoledag. En stærk motivationsfaktor har derfor været at udvikle og opkvalificere foreninger til at spille en anden rolle i lokalsamfundet – fx ved at indgå i strukturerede samarbejder med skoler. Endelig har det været en selvstændig motivationsfaktor at komme tættere på foreningerne og få skabt et mere relations- og tillidsbaseret samarbejde, hvor kommunen ikke kun fremstår som myndighed.

Foreningerne

Motivationsfaktorer for foreningerne:

- › Den gode kontakt til kommunen
- › Tage et socialt ansvar
- › Synliggøre foreningen og profilere sportsgrenen
- › Løftestang til at få andre ønsker og ideer igennem hos forvaltningen
- › Fremtidssikring af institution
- › Rekruttering af medlemmer på sigt.

Det har været centralt element i projektet set fra forvaltningens side, at samarbejdet med foreningerne har været baseret på vilje og frivillighed. Evalueringen viser, at det er forskelligt, hvad der har motiveret foreningerne til at indgå i projektet alt efter foreningens karakter og tovholderen. Generelt fremhæver foreningerne, at invitationen fra kommunen om at deltage i projektet i sig selv var motiverende. Foreningerne understreger i forlængelse heraf, at de i høj grad værdsætter den tætte dialog og det eksisterende samarbejde, de har med kommunen, og at de gerne kvitterer for samarbejdet og kommunens støtte ved at vise velvilje og åbenhed over for nye tiltag den vej fra. På samme tid er der også foreninger, der påpeger, at det er en del af deres politik at tage et socialt ansvar ved at bidrage til at løfte velfærdsrelaterede opgaver. Endelig lægger de heller ikke skjul på, at deltagelsen i projektet har været en løftestang i forhold til at få kommunen til at støtte eller gå i dialog om implementeringen af andre projekter til gavn for deres medlemmer generelt.

Flere af foreningerne arbejder allerede med bl.a. integrationsfremme, udsatte grupper og ældre – skoleområdet bliver blot en ny gren i den eksisterende indsats. Desuden ser foreningerne også samarbejdsmodellen som en måde at udvikle og fremtidssikre deres egen institution. Ved at få profileret deres sportsgren i skolemiljøet og skabe gode oplevelser med den, håber foreningerne således på at få en større bevidsthed om deres sport blandt både elever og lærere og derved på sigt skaffe flere medlemmer. Der er også et ønske om generelt at sætte sundhed på dagsordenen. Citaterne nedenfor viser nogle af de forskellige bevæggrunde foreningerne har haft for at medvirke i projektet.

Kan vi overhovedet komme ud og udbrede vores sport, så gør vi det. Vi vil gerne udvikle og udfordre alle. (Foreningsansvarlig)

Vi har haft et samarbejde med daginstitutionerne og skolerne hele tiden. Det fine her er, at det er kommunen, der blåstempler det. (Foreningsansvarlig)

Vi har brugt 10-11 år på at få et godt samarbejde med kommunen. Vi vil gerne bakke op om de initiativer, der kommer fra kommunen. (Foreningsansvarlig)

Når kommunen eller boligselskabet kommer og beder os om at løfte en opgave, så gør vi det. Vores aktuelle situation er, at vi ikke kan være flere medlemmer. Det er det sociale ansvar, der er bærende.

(Foreningsansvarlig)

Win-win potentiale for alle parter

Foreningernes motivation afspejler sig bl.a. i, at der kun var en af de tyve foreninger, der blev kontaktet, som valgte at melde fra.

Samlet set er aktørernes motivation for at afprøve partnerskabet mellem skole og foreninger bundet op på et fælles mål om at ville imødekomme de nye krav fra omverdenen, som skolereformen afstedkommer, og som fordrer nye relationer og strukturelle betingelser. Samtidig er motivationen også knyttet til ønsket om dels større trivsel i hverdagen, dels større kendskab til og deltagelse i samfundets foreningsliv. Projektet øger samtidig de enkelte foreningers synlighed og kan dermed på den længere bane være med til at øge antallet af medlemmer. Projektet udgør dermed en **win-win situation for både foreninger og skoler**, hvilket er med til at cementere projektets relevans.

Forvaltningens rolle har i den forbindelse været at agere fødselshjælper og overordnet koordinator, jf. næste kapitel. Forvaltningen har således stået for at etablere kontakten til foreningerne og for at opbygge partnerskabet mellem skole og forening, og dermed været med til at minimere eventuelle kulturelle barrierer og transaktionsomkostninger. **Forvaltningen har således spillet en central rolle i realiseringen af win-win potentialet.**

Det tager lang tid at koordinere, så derfor har det været centralt og en kæmpe hjælp, at kommunen har taget denne rolle. Vi har ikke en eneste ansat, så derfor er det frivillige, der skal koordinere det. (Foreningsansvarlig)

Mellemtrinnet

5.1.3 Målgruffokus

Som beskrevet tidligere er målgruppen for projektet elever på mellemtrinnet, svarende til børn i alderen ca. 10-14 år. Testmålgruppen er valgt ud fra Roskilde Kommunes tidligere projekterfaringer med, at elever på mellemtrinnet er mere aktive i deres fritid end andre aldersgrupper¹¹. Når eleverne nærmer sig puberteten, ændrer børnenes adfærdsmønstre sig i forhold til fritid og idræt, og en stor del bliver foreningspassive. Data fra projektets baselineundersøgelse blandt eleverne¹² viser også, at inden projektets opstart var samlet set 77 % af børnene på begge skoler involveret i en fritidsaktivitet efter skole. Dette tal er på 81 % ved projektets afslutning¹³, og det tyder derfor på en stigning i foreningsdeltagelsen, men ikke mindst at testgruppen formår at fastholde sin foreningsdeltagelse i løbet af perioden.

Relevant målgruppe for interventionen

Interviewene bekræfter, at **den udvalgte målgruppe/aldersgruppe for indsatsen er relevant**. Der bliver bl.a. peget på, at jo tidligere de får en positiv oplevelse ude i foreningerne, jo tidligere kan foreninger komme ind under huden på børnene og

¹¹ Like My Life-projektet, Roskilde Kommune, 2011-2014

¹² Spørgeskemaundersøgelse blandt deltagende elever på Hedegårdens Skole og Absalons Skole – baseline, 2014, foretaget af Roskilde Kommune.

¹³ Spørgeskemaundersøgelse blandt deltagende elever på Hedegårdens Skole og Absalons Skole – afslutning, 2016, foretaget af Roskilde Kommune.

motivere dem til – og derved også fastholde dem i – foreningsaktiviteten. Fordelen ved mellemtrinnet er ifølge lærerne også, at det er en aldersgruppe, som er gode til at høre efter, følge instrukser og ikke mindst være åbne og modtagelige. Rent praktisk og logistisk i forhold til transport til udeaktiviteter, er det også nemt med målgruppen, da lærerne kan have eleverne med på cykeltur i samlet flok. Det kræver dog ofte to lærere – en til at køre forrest og en til at køre bagest.

Det er evaluators vurdering, at målgruppen for indsatsen er oplagt at fokusere på fremadrettet givet deres generelle interesse for at være aktive, deres adfærd og til en vis grad deres selvstændighed – her tænkes bl.a. på, at det er en gruppe, lærerne har mulighed for at cykle med til steder ift. fx indskolingsklasserne. Samtidig er målgruppen også relevant ift. at understøtte deres aktive adfærd og nysgerrighed ved et kontinuerligt fokus på kendte såvel som nye sportsgrene. Endelig er det vigtigt at få fat på den del af målgruppen, som ikke er vant til at være aktive i foreningslivet, inden de bliver teenagere og dermed bliver sværere at motivere til aktiv deltagelse i foreningslivet.

Udvidelse af målgruppen

Evaluators er dog samtidig af den opfattelse, at **målgruppen med fordel kunne udvides til også at omfatte udskolingen**. Baggrunden herfor er, at der set med vores øjne er risiko for, at det opbyggede engagement hurtigt kan blive tabt, hvis indsatsen ikke fortsætter i udskolingen, hvor de unge typisk er mere foreningspassive. Det vil endvidere understøtte, at der kom en rød tråd i indsatsen i forhold til de elever, der fortsætter på erhvervsskolerne, hvor der ligeledes er indført et krav om 45 minutters daglig motion.

5.1.4 Økonomi

Økonomi er afgørende forudsætning for forankring

Erfaringen siger, at foruden tid skal der investeres økonomi i forpligtende samarbejder, for at de kan fungere og forankres. Hvis det økonomiske grundlag og rationale ikke er til stede, kan levetiden være kort. Det har derfor været vigtigt for projektet at skabe tydelighed om den økonomiske ramme, både i forhold til skolerne og foreningerne.

Projektledelsen beskriver perspektivet på økonomien således i deres interne evalueringsnotat fra 2015:

"Rammen skal synliggøre og anerkende foreningens arbejde. Den økonomiske ramme er nøje fastsat, da skolerne fremadrettet skal kunne betale foreningerne og foreninger skal have dækket deres basisomkostninger. Kompensationen er inkl. alle udgifter til udstyr, evt. haltid, planlægningstimer, undervisningsplan. På denne måde bliver det foreningen, der står for aktiviteten, og skolen som køber en samlet pakke, hvilket gør det nemt at tilgå for lærerne. Beløbet dækker i de fleste tilfælde ikke foreningernes reelle omkostninger, men skal ses som et tilskud til foreningen. Den økonomiske ramme skal give mening for begge parter, og der vil typisk være en del arbejde for foreningen i forbindelse med opstart. Samarbejdet skal ses som en investering for begge parter, som vil bære frugt på lang sigt. Økonomi må ikke være en bærende faktor og den centrale koordinator skal hjælpe med at afklare perspektivet i samarbejdet for skole og forening".

Som det fremgår, lægges der i projektet stor vægt på, at **økonomien ikke må være det bærende element i projektet**, og hermed det som er afgørende for, at foreningerne deltager i projektet. Motivationen skal være baseret på den anderkendelse, der ligger i at deltage og i mulighederne for at synliggøre de forskellige idrætsgrene.

Økonomi forpligter og skaber ligeværdighed

Tanken om en kontant udgift til eksterne aktører udgjorde en barriere for skolerne i starten, selvom den faste engangspris reelt set ikke er så høj (500 kr. pr. gang). Det dyreste er udgifterne til lærer- og vikartimer, men det betragtes ikke nødvendigvis af skolerne som en ekstra udgift. Skolerne er som sådan ikke vant til at skulle agere på markedslignende forhold i forbindelse med udøvelsen af deres undervisningsforpligtelse. Det er derfor nyt for dem at skulle betale for (systematiske) undervisningsrelaterede aktiviteter, og i dette tilfælde den service foreningerne leverer. Forvaltningens holdning i forhold til dette er, **at betalingen (den økonomiske kompensation) er vigtig for at sørge for, at tiltaget prioriteres af skolerne og for at skabe ligeværdighed mellem parterne**, herunder signalerer det, at forvaltningen og skolerne ikke tager det for givet, at foreningerne stiller op.

Det har haft en betydning, at vi betaler pr. gang. Ikke at foreninger ikke ville overleve, men det giver en ligeværdighed. Derfor er det vigtigt, at der er afsat midler til det. Det er heller ikke underligt at betale for det, man får. Det gør man også til museer. (Forvaltningschefer)

Når man regner på det, er det ikke voldsomt, hvad det koster (de 500 kr. pr. gang til foreningerne). Men vi er jo ikke vant til at bruge penge på aktiviteter, så det er noget nyt, vi skal vænne os til. Vi understøtter jo også ture ud af huset – og det understøtter det her jo. Men det er selvfølgelig nogle afledte omkostninger, fx til vikarer, eller til to lærer på samme tid. (Skoleledelse)

Overordnet set meddeler foreningerne samtidig, at deres primære formål med at indgå i projektet ikke er at tjene penge. Det skal blot kunne køre rundt for dem. Dog peger en enkelt forening på, at de 500 kr. pr gang lige er i underkanten i forhold til at få dækket udgifterne til de frivillige, som skal tage fri fra arbejde for at kunne stille op. Idet det aldrig har været meningen, at kompensationen skulle dække foreningernes reelle udgifter, jf. ovenfor, kan dette være et fingerpeg om, at det er vigtigt, at der foretages en klar forventningsafstemning fra start om den økonomiske side. Samtidigt er det et fingerpeg om, at nogle foreninger kan have svært ved at få et tilstrækkeligt antal frivillige til at stille op i dagtimerne. Det skal i den forbindelse nævnes, at der er tale om en forening, som allerede påtager sig et stort frivillighedsarbejde, og som ikke har plads til flere medlemmer.

Citaterne nedenfor illustrerer foreningernes holdning til den økonomiske kompensation.

Jeg ville aldrig selv have taget penge for det. Men det har været rart, at kommunen har fastsat en økonomisk ramme. Det er jo os frivillige, der skal slæbe pengene hjem, så kompensationen på 2000-3000 kr. betyder rigtig meget. Det betyder bl.a., at vi kan få ekstra bolde osv.

Jeg bruger så mange timer frivillig udover, så det betyder da noget, at jeg få kan de lønnede timer. Skolerne har jo også en lille konto til aktiviteter. Tænk, for sølle 2000 kr. kan man køre disse aktiviteter med os. (Foreningsansvarlig)

Evalueringen viser med stor tydelighed, at det i høj grad er **synliggørelsen og anerkendelsen**, der ud over ønsket om at tage et **socialt ansvar** motiverer foreningerne for at deltage i projektet, jf. afsnit 5.1.2. Men **økonomien har bestemt også en be-**

tydning og det i højere grad for skolerne end for foreningerne. Dermed ikke sagt, at det ikke har nogen betydning for foreningerne, men det er ikke det, der primært driver dem.

5.2 Projektimplementeringen

5.2.1 Organisatorisk ramme

Samarbejdsaktører

Evalueringen viser, at den tredelte indsats mellem forvaltning, skole og forening, hvor fremdriften har været båret af kommunes Kultur- og Idrætsafdeling, har været effektiv og frugtbar i forhold til at etablere og udvikle et partnerskab mellem skolerne og foreninger. En illustration af den organisatoriske model fremgår af figuren nedenfor, som viser relationen mellem parterne, hvor ligeværdigheden i samarbejdet er i højsædet.

Forvaltningsniveauet

Hvad angår det tværsektorielle samarbejde i kommunalt regi med Kultur- og Idrætsafdelingen ved roret, er det vurderingen, at **kommunen har formået at bygge bro mellem de to forvaltningers snitflader** og udviklet en arbejdsdeling, der har fungeret i dette konkrete projekt, og dette til trods for at der har været tale om to forvaltninger under to forskellige direktørområder. At det har kunnet lade sig gøre skyldes, at der fra start har været fælles motivation og stor enighed om overordnede mål og indhold.

Det har dog ikke været helt problemfrit, at projektet har vedrørt to forskellige forvaltningsområder, hvilket især er kommet til udtryk på projektlederniveauet. Der har således været organisatoriske uklarheder og strukturelle udfordringer, i og med at projektet ikke har været ligeligt organiseret og finansieret i de to forvaltninger. En konsekvens heraf har været, at graden af ejerskab og prioritering af projektet har varieret alt efter, hvor det har været forankret. Eftersom det har været placeret i, og hovedsageligt været finansieret af, Kultur- og Idrætsafdelingen, men har været implementeret i Skole- og Klubafdelingen, har det til tider krævet en del ekstra koordinerende arbejde for projektledelsen, som skal gennem to udvalg.

Det er evaluators indtryk, at samarbejdet har fungeret mere gnidningsfrit på ledelsesniveau, hvor der er stor enighed mellem de to forvaltningschefer, som sidder i en fælles styregruppe, om projekts mål og forankring.

Den centrale styring af samarbejdet

Projektet har udviklet et fast samarbejdskoncept, hvor projektledelsen i forvaltningsregi har fungeret som en **neutral instans og brobygger mellem skole og forening**. Som fælles koordinator har de sørget for at etablere kontakten og samarbejdet mellem foreningerne og skolerne, og efterfølgende har de koordineret med parterne i forhold til pris, aktiviteter, planlægning, forventningsafstemning mv. Skolerne har herefter i høj grad selv stået for den lokale detailplanlægning og koordination med foreninger.

Interview med både foreninger og skolerne bekræfter, at der fra centralt hold er gjort meget ud af at **møde og kommunikere med parterne i øjenhøjde** – og med afsæt i at opstille bæredygtige potentialer for dem hver især i en fælles indsats. Der er lagt kræfter i at udvikle en **solid win-win samarbejdsmodel**, der i høj grad sikrer og understøtter langsigtede gevinster for begge parter, jf. ovenfor. Vurderingen er, at det centrale arbejde på flere har niveauer været afgørende for, at samarbejdet er lykket. Projektledelsen peger selv på, at forudsætningen for at opdyrke et bæredygtigt samarbejde mellem aktører, drifte det og køre det i stilling til at blive mere eller mindre selvkørende er, at der investeres **øremærkede timer til at styre forandringsprocessen**. Den effektive organisering skyldes den ledelsesmæssige opbakning og de afsatte midler til udviklingsarbejdet.

Partnerskabet

Evalueringen viser, at **det tværgående samarbejde er kontekstafhængigt** og skal bl.a. tilpasses efter den enkelte skoles faciliteter, årshjul, skemaplanlægning og de enkelte foreningers kapacitet og fleksibilitet. Der kan desuden være nogle divergerende institutionelle mål og kulturelle forhold, der skal tages højde for. For foreningen ligger der en værdi i at udbrede kendskabet til dem og deres sportsgren, mens det for skolen først og fremmest bliver vigtigt at institutionalisere samarbejdet for at kunne høste en effekt. Samtlige aktører erfarer derfor, at det er ressource- og tidskrævende at facilitere og udvikle denne kobling. Dermed fastslås det, at **partnerskabets succes er afhængig af en styrende central koordinator i forvaltningen**, som har overblikket. Det er altså en nøgleparameter, at forvaltningen agerer neutral tredjepart, der faciliterer processen og opretholder balancen mellem frivillighed og den gensidige gevinst, så foreningerne ikke ender med at være ren 'kunde' for skolen.

Den [modellen] dør, hvis der ikke er en central koordinator. Hvis der havde været for meget administration mellem os og skolen, ville vi stå af. Skulle vi fx koordinere med fem skoler havde det været alt for meget for os. Kan også godt se, at det er enorm udfordring for skolerne, hvis de skal koordinere med 19 foreninger - der vil være alt for meget for administration. Det bør være en kommunal opgave. (Foreningsansvarlig)

Det er umanerligt vigtigt, at den centrale koordinatorer faciliterer det i forhold til at lave forbindelse mellem foreningerne og os. De kan bedre åbne dørene end os. (Skoleledelse)

Formalisering

Ifølge projektledelsen har det været vigtigt at **formalisere partnerskabet fra start**, og der har været fokus på, at partnerskabet **ikke skal bæres ildsjæle**, men af foreningen og skolen som enhed for at kunne forankre konceptet. Som indgang til projektet har forvaltningen udviklet en samarbejdsguide baseret på tidligere erfaringer,

som henvender sig til skoler og foreninger relateret til 'den åbne skole'. I denne guide fremhæves eksempler på, hvad der kunne være henholdsvis foreningens og skolens formål med samarbejdet. Der er ligeledes udarbejdet skriftlige aftaleformularer, som opstiller parternes forpligtelse. Ved at skriftliggøre de formål, aftaler og procedurer, som samarbejdet omfatter – og ved at **hægte samarbejde op på institutionen, frem for enkeltpersoner**, understøttes formaliseringen af partnerskabet. Vurderingen er, at det reducerer partnerskabets sårbarhed og sikrer en systematisering af aktivitetsforløbene.

Vi laver en aftale med foreningen – vi laver ikke enkeltaftaler. De skal blot stille med det setup, de føler sig tryk ved. (Projektledelsen)

Effektiv konsolidering

Evalueringen viser, at når samarbejdet først er etableret, kan skolen og foreningen selv arbejde videre med detailplanlægning og småjusteringer. Tilbagemeldingerne fra både skole og foreninger er, at efterhånden som forløbene gentages, falder tidsforbruget markant, og tilfredsheden stiger. Parterne vurderer, at samarbejdet kører bedre i projektperiodens andet år, da foreninger og skoler har lært hinanden at kende. De er blevet trykke ved hinanden, og de har i høj grad fået afklaret rollefordelingen mellem sig i samarbejdet. Med respekt for hinandens kompetencer formår parterne at udvikle samarbejdet lokalt.

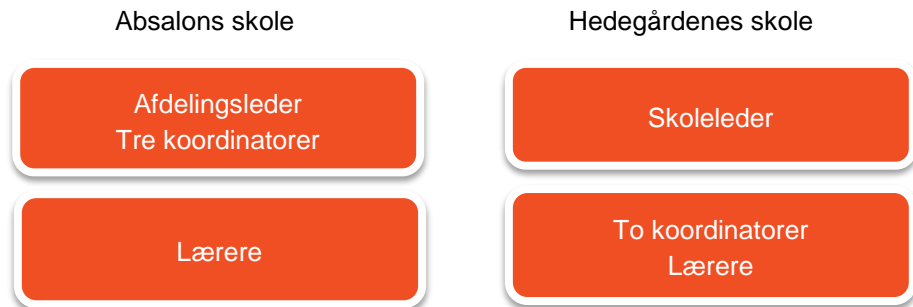
Det er evaluators vurdering, at **samarbejdsstrukturen er blevet konsolideret i løbet af projektperioden**, og at aktørerne har fundet sig til rette i deres roller i partnerskabet. De har i stigende grad indoptaget samarbejdet om forløbene for eleverne som en del af den institutionelle hverdag.

At det er lykkedes i høj grad også, at alle parter har været indstillet på løbende at tilpasse og udvikle projektet i forbindelse med implementeringen og de læringer, der er gjort i den forbindelse.

5.2.2 Det lokale setup

Skolernes interne organisering og koordination

Projektets bevægelsespakker er implementeret ens på to skoler med de fire¹⁴ forløb á tre-fire ugers varighed hver. Dog har de to skoler valgt at organisere arbejdsgrupperne forskelligt. Denne forskellige tilgang til organisering på skolerne er illustreret ved nedenstående figurer.

Absalons Skole har valgt en organisering, hvor afdelingslederen indgår i arbejdsgruppen sammen med de tre koordinatører. Arbejdsgruppen laver en samlet pakke for de tre årgange på mellemtrinet på forhånd og sender ud til lærerne. Aftalerne med foreningerne har været systematisk koordineret, hvor en aftale med en forening har dækket skematisk planlægning for tre klasser på en gang. Det har den effekt, at der opnås helt klare, strukturerede aftaler og prædefinerede aktiviteter, som lærerne og eleverne blot skal møde op til. Omvendt har lærerne ikke haft medindflydelse på planlægningen af pakkerne, hvorfor arbejdsgruppen i opstarten mødte nogen modstand fra nogle af lærerne, som følte tiltaget som et indgreb i deres faglige undervisning. Denne modstand har dog gjort sig gældende på begge skoler i projektets opstart, da nogle lærerne generelt var mættet af forandringsprocesser som følge af reformen.

Hedegårdenes Skole er mere teamorganiseret. Her sidder lederen ikke nødvendigvis med i maskinrummet. Koordinatorerne har igennem forløbet forsøgt at sende pakker og aftaler i 'høring' hos de involverede lærere, hvorfor de i starten har haft en større medindflydelse på tilrettelæggelsen ift. egne krav og ønsker. Ligeledes har kommunikationen med foreninger ofte været ad hoc og uformelt baseret ift. de individuelle aftaler. Det ses, at den mere eller mindre selvstændige opgaveløsning har betydet, at de ansvarlige koordinatører har taget stort ejerskab for projektet, og de har deraf følt ansvar for at tilgodese alles behov. Organiseringen har været god i forhold til at forsøge at sprede ejerskabet længere ud end til koordinatørerne. Omvendt har konsekvensen været, at koordineringsarbejdet ofte har været tungt for den ansvarlige koordinator, og der har manglet ledelse i den praktiske planlægning til at sætte retning for forløbet. Hedegårdenes Skole tilkendegiver, at de ønsker at tilstræbe en højere grad af systematisk koordinering og dermed en tilgang, der lægger sig op ad Absalons Skoles tilgang.

Øvelse i systematisk samarbejde

På begge deltagende skoler udtrykker interviewpersonerne, at det har taget tid at vænne sig til en udgående koordinatorrolle – noget som de ikke umiddelbart er

¹⁴ I skoleåret 14/15 var der tre bevægelsesforløb, da den første bevægelsespakke var opstartsevenen.

vant til. Derfor understreges igen vigtigheden af at have haft **forvaltningen til at facilitere processen indledningsvist**. Gradvist er breddeidrætskoordinatorene blevet klædt på til at overtage ansvaret for relationen med foreningen og i løbet af projektperioden har begge skoler fået udviklet en systematik for at integrere forløbene i skoledagen. Vurderingen er, at projektet derfor har været en **god indkøring til at påtage et mere systematisk arbejde med åben skole-konceptet**, hvor der laves formelle aftaler om at samarbejde om et fagligt og socialt udbytte for elever, og metodisk indpasse dette i undervisningsdagen. Begge skoler peger desuden på, at de fremadrettet vil brede koordinatrollen ud til at rumme generel åben skolekoordination. Forankringen af en fast åben skole-koordinator tyder på, at skolerne ser stor værdi i at bibeholde og opbygge en professionaliseret samarbejdskultur.

Foreningernes setup

Ser man på foreningernes praksis i forhold til at indgå som samarbejdspartner i løbet af skoledagen, viser det sig, at de hver især har fundet en model for at indgå som instruktør i dagtimerne. Denne afhænger af foreningens størrelse, kapacitet, frivilligressourcer og graden af professionalisering. De fleste foreninger har brugt den økonomiske kompensation på 500 kr. pr. gang til at frikøbe den foreningsansvarlige i projektet til de pågældende timer.

Gradvist har setuppet udviklet sig til at inkludere andre frivillige ressourcer, såsom øvrige arbejdende instruktører, studerende eller pensionister tilknyttet foreningen, der enten frikøbes eller kan få hjælpetræner timer ud af det. Givetvis har en forudsætning for dette været, at de frikøbte instruktører har et fleksibelt job eller livssituation, der tillader det. Vigtigst er det, at foreningerne internt formår at udnytte de fleksible kræfter i foreningen til at løfte opgaven. Det understreger igen fordelene ved at have en **aftale med foreningen og ikke enkeltpersoner**. De interviewede aktører vurderer, at den skræddersyede langtidspanlægning er grunden til, at det i så høj grad lykkes at lave forpligtende moduler.

Planlægningen af timerne er ofte sket med udgangspunkt i foreningens ønsker og muligheder, da de skal undervise uden for deres normale 'åbningstid'. Især de små foreninger med få frivillige ressourcer peger på vigtigheden at lave en komprimeret løsning, hvor man fx kører tre-fire klasser igennem på én dag. På den måde kan den ansvarlige instruktør effektivt absorbere mange grupper, uden at det tager for meget af vedkommendes frivillige tid. Omvendt har de større foreninger med flere ressourcer i højere grad mulighed for at anvende og sammensætte instruktører, der passer til forskellige opgaver og tidspunkter.

Selvom det viser sig, at foreninger finder individuelle logistiske løsninger til at indgå i et dagssamarbejde, vurderer en række af de interviewede aktører, at **tiden stadig forbliver deres primære udfordring**, eftersom de er frivillige aktører med andre forpligtelser. For primært de små foreninger bliver der derfor en maxgrænse på, hvad de kan tage ind af samarbejdsaftaler i løbet af fx en uge pga. af deres ressourcemæssige kapacitet.

Strategisk fokus og fremtidssikring

Samtidig viser evalueringen, at de større foreninger internt er begyndt at arbejde strategisk på at udvide deres organisatoriske setup for samarbejder med skoler som følge af projektet. Evalueringen viser således, at flere af dem tilstræber at dedikere faste kræfter ved at ansætte enten en halvtids- eller heltidsmedarbejder til at administrere og varetage opgaven. De ønsker at udvikle et **bæredygtigt setup, der**

gør, at de i løbet af en hel dag kan udnytte deres ressourcer, faciliteter og kapacitet, som det også fremgår af nedenstående citat. Dermed sigter de mod en øget grad af professionalisering og ikke mindst fremtidssikring af deres organisation.

På den lange bane vil vi gerne have skolesamarbejde hver dag. Vi håber på, at kunne få en fulltidsansat til at varetage den del. Det er tænkt ind i vores helhedsorienterede plan, at vi skal arbejde med vores organisation, så vi har en vis mængde. Fx skal vores elitespillere alligevel have morgentræning, så hvis vi kan få skolerne ind i løbet af dagen, vil vi have vores fyldt vores hal op hele dagen. (Foreningsansvarlig)

Grobund for fast samarbejde

Det er vurderingen, at der er grobund for at udvikle samarbejdet med foreningerne. **En ting er, at foreningerne er villige til at udvide deres 'åbningstid' til dagtimerne for skolerne, en anden ting er, at det viser sig realistisk at gøre det.** Så længe efterspørgslen på foreningens ydelser er tilstede, og man har sørget for en struktur med langsigtet planlægning – og til dels frikøb af tid, kan foreninger i høj grad finde ressourcer til at indgå i et samarbejde i dagtimerne. Hvorvidt foreningerne har **kapacitet** til at udbrede et samarbejde med langt flere skoler på en gang, ser på nuværende tidspunkt ud til at afhænge af foreningens størrelse mht. ressourcer og faciliteter. Dermed også sagt, at manglende kapacitet kan være en af de faktorer, som kan udgøre en barriere i forhold til udbredelsen af projektet til alle skoler.

5.2.3 Tilrettelæggelse af bevægelsesforløbene

Fagtimer konverteret til breddeidræt

Som nævnt tidligere står foreningen for tre-fire aktivitetsgange med det formål at motivere eleverne til mere bevægelse og samtidig skabe indsigt i mulighederne for at fortsætte aktiviteten i fritiden. Breddeidrætstimerne har taget timer fra andre fag, således at et fag i tre-fire uger har haft to lektioner, der er udgået fra skemaet. Tilrettelæggelsen af bevægelsespakkerne har taget afsæt i at indpasse timerne mest hensigtsmæssigt i elevernes skema, samtidig med at koordinatorene har været lydhør over for foreningens forslag til tidspunkt for aktiviteten.

Fagene på skemaet belastes

I evalueringens datamateriale peger lærerne på udfordringen i, at breddeidrætstimerne har ligget på samme tidspunkt hver gang, så det har været de samme lektioner, der i tre-fire uger er udgået fra skemaet. **Vurderingen er, det kan være en hård belastning for særligt de mindre fag i forhold til at nå læringsmålene.** Nogle lærere har foreslået rullende dage, så forskellige lektioner udgår, såfremt kaden- cen bevares. Det vil dog kræve en højere grad af fleksibilitet fra foreningernes side. Som belyst tidligere, vil foreningerne umiddelbart kunne planlægge sig ud af det ved at vide datoerne på forhånd og udnytte de fleksible kræfter, der er i foreningen. På den anden side, er det også en nødvendighed for de små foreninger, at skoler- nes timer samles på en hel dag – hvilket ville kræve en højere grad af detailkoordin- ation i forhold til andre klasser og skoler.

Ligeledes peger skoleledelse og koordinatorene på, at den primære udfordring har været omfanget af bevægelsesforløbene:

Det har været et arbejde, der har krævet mere, end man havde forestillet sig. Det kræver meget at få tre klasser af sted, men det er godt givet ud. (Skoleledelse)

Folk er generelt glade for projektet. Men det har været intensivt. Det er for meget tid, man bruger på det, når man også skal nå pensum – og især hvis man også skal bruge tid på transport. Det lyder må-

ske ikke af meget, men det er 12 uger, hvor der går tre-fire lektioner fra. (Skolekoordinatorer og lærere)

Forankring af forløb i justeret form

Selvom skolerne ser visse barrierer i at fastlægge bevægelsesforløbene på skemaet, ses en stor vilje til at fortsætte med bevægelsesforløbene og samarbejdet. Baseret på deres erfaring med at afvikle forløbene har skolerne derfor givet udtryk for, at de **ved projektophør vil minimere bevægelsespakkerne til ét forløb for samme årgange**. Skolerne har i den forbindelse lavet et katalog over ca. fem foreninger, der kunne passe godt til de forskellige klassetrin.

Det er evaluators vurdering, at **skolerne har taget projektet til selv og ser en stor værdi i at køre videre med konceptet**. I stedet for at udfase det pga. en reel og hæmmende udfordring, laver de i stedet en light-udgave, som passer til deres virkelighed.

Til næste år vil vi køre med et forløb, hvor klassetrinnet kan vælge mellem fire foreninger og så selv vælge, hvornår det ligger. Så er der også en forventning om, at det kommer til at hænge sammen med undervisningen. (Skoleledelse)

Det at projektet har rullet den ambitiøse pakke ud fra start med faste og tætte forløb gennem et helt skoleår, vurderer evaluator, har været gavnligt i forhold til at teste det reelle koncept om et systematisk og gennemført samarbejde med foreninglivet. Samtidig bør skolernes læring noteres. Det kan være **hensigtsmæssigt for skolerne at starte i en lille skala for at afprøve systematikken** og overveje skema-konstellationen, og derefter kan forløbene på skemaet gradvist opjusteres.

5.2.4 Roller og ejerskab

Faglærere som forandringsagenter

Eftersom projektet har været drevet af at etablere en bæredygtig struktur omkring et foreningssamarbejde kombineret med at øge fokus på bevægelse i skoledagen, har det været vigtigt at kanalisere indsatsen ud til almindelige faglærere – og ikke kun idrætslærere.

På begge skoler har man dermed mobiliseret faglærere/kontaktlærere som forandringsagenter i aktiviteten for at effektuere, at alle har et ansvar i forhold til åben skole og bevægelse. Det er selvsagt begrænset, hvor meget ekspertise en eventuel idrætsrelevant faglærer kan bidrage med i en specifik og ukendt sportsgren. Men det er evaluators vurdering, at **prioriteringen af at mønstre faglærere frem for idrætslærere har været hensigtsmæssig** i forhold til at forankre både samarbejdsstrukturen og bevægelsesfokus bredt. Det har ligeledes generelt haft en **god virkning på både elever og foreninger, at faglærerne har været med som det pædagogiske led** mellem parterne. Det har betydet, at foreninger har kunnet koncentrere sig om at udføre sin rolle som formidler af sin sportsgren, og eleverne har haft deres lærer til at sætte den pædagogiske retning.

Roller, grænseflader og forventningsafstemning

Det ses dog, at det har taget tid for nogle af faglærerne at tune sig ind på samarbejdsbalancen og finde sig til rette i en alternativ rolle, hvor de delvist skal fralægge sig undervisningsansvar og i stedet være medaktør. Ligeledes viser evalueringen, at **manglende forventningsafstemning mellem foreningsansvarlige og lærere i visse**

tilfælde har givet anledning til misforståelser blandt parterne og skabt uklarhed om rollefordeling.

Lærernes møde med foreningen

Evaluators har erfaret, at lærerne primært i projektets første år har været usikre på deres egen rolle i aktivitetssammenhængen, som dels bunder i tilvænningen til projektets koncept, og dels skyldes at der ikke har været en klar forventningsafstemning om mål, forløb og rollefordeling mellem forening og skole fra start. Ligesom at der har været tvivlspørgsmål om hinandens grænsefald i forhold til at sikre faglig og pædagogisk sammenhæng. Mange af tvivlspørgsmålene og forventningerne viser det sig, at der er kommet naturlige svar og løsninger undervejs i processen. Men vurderingen er, at det har krævet sit benarbejde, og de interviewede parter pointerer, at **læringen har været at prioritere denne forventningsafstemning fra start.**

Interviews med både skoler og foreninger beretter om oplevelser med både passive og dominerende lærere i aktiviteterne som følge af manglende forventningsafstemning, som det også illustreres af citaterne nedenfor.

Jeg har ikke kunnet mærke forskel på de to skoler som sådan, men på faglærere. Mange af dem spørger, hvad de skal gøre. Jeg har også haft en lærer, der sad med sin mobil. Det er dødrriterende. Det er vigtigt, at læreren tager klasseansvar. Men det gør de også. Det er også bare vigtigt, at dem der kommer med ungerne tænker, at det sjovt. (Foreningsansvarlig)

Det er vigtigt at få forventningsafstemt fra start. Vi vil gerne have lov til selv at køre det. Det er dejligt, hvis lærerne også gerne vil være med, men det er nemmere at gøre det på vores måde. Det med skabe respekten – det gør vi. Jeg havde fx en situation med en vikar, der ville tage over. (Foreningsansvarlig)

Foreningens møde med skolen

For foreningerne opstår successituationen altså, når lærerne viser engagement og lyst til at deltage, men samtidig lader instruktørerne udføre deres eksperterrolle, hvilket virker til er tilfældet langt de fleste gange og i højere grad i det andet projektår.

Generelt vurderer både skolerne og foreninger, at der ikke har været problemer med at komme som samlet klasse, da foreningerne mere eller mindre er vant til at håndtere store børnegrupper i deres træning. **Omvendt optræder klassen som en anden modtagergruppe end deres medlemmer**, da eleverne ikke nødvendigvis selv har valgt aktiviteten, og dermed ikke har været lige motiverede. Det har krævet en vis tilvænnning for nogle foreninger. Igen peger aktørerne på, at det bliver en vigtig øvelse at afstemme forventninger og kultur for at kunne opbygge en positiv relation fra start.

Vi havde et udfordrende forløb med en forening første år. Foreningen havde nogle forventninger, som ikke blev indfriet. Det var en øjenåbner for os, at det kom bag på klubben, at børnene var, som de var - fjollede, useriøse osv. De er vant til stram disciplin og engagement. Der kunne vi have været bedre til at kommunikere ud på forhånd fx hvilken målgruppe, de havde at gøre med – og omvendt: Hvad klubben forventede af eleverne. (Skolekoordinatore og -lærere)

Det er selvfølgelig altid lidt svært i starten, når to kulturer mødes – hhv. skole og forening. Men både forening og skole har lært en masse i processen. Det er tydeligt, at lærerne i år er klædt bedre på. (Foreningsansvarlig)

Fra modstand til voksende engagement

Udviklingsarbejde tager tid, og et stærkt engagement er nødvendigvis ikke til stede fra dag et. Således har **opstarten båret præg af usikkerhed og modvillighed blandt nogle lærergrupper**, der, som nævnt tidligere i rapporten, til en vis grad har følt, at deres fagtimer er taget fra dem, frem for at aktiviteterne har givet merværdi til deres undervisning. Skoleledelse og lærere peger på, at manglende engagement i høj grad skyldes, at lærere er ærekære omkring deres praksis, og de har tendens til at sætte sig i en forsvarsposition, hvis de oplever en ændring i rutiner og råderum. Det skyldes også, som nævnt tidligere, at de har haft fokus på den ændrede arbejdspraksis som følge af reformen.

Engagementet og ejerskabet fra lærernes side kan siges at være vokset i takt med, at de gradvist har fået forløbene ind under huden, som det fremgår af nedenstående citater.

Det har klart bevæget sig i positiv retning. Fordi det ikke har været deres [lærernes] eget projekt, har der været lidt modstand. (Skoleledelse)

Det med at bestemme over vores praksis er lærere ikke så glade for – så projektet har været en god øvelse for lærerne [...] Det har været en øjenåbner at indgå i samarbejde for de lærere, som i starten ikke har været så engagerede. (Skolekoordinatorer og -lærere)

Desuden har engagementet i høj grad været bundet op på, hvorvidt den enkelte lærer har været motiveret for det nye tiltag og har kunnet se relevansen af at konvertere sine timer til breddeidrætstimer. Det er dog fortsat ikke alle lærere, der elsker projektet, men de indgår i det. Det er derfor også meget vigtigt at have ledelsen på skolen med, så de kan tage fat i de lærere, som eventuelt udviser modstand. Det er samtidig forventningen, at i takt med det lykkes at få idrætten i højere grad integreret i undervisningen, så vil der være flere, som ser positiv på projektet.

Af lærernes evalueringer¹⁵ over de to projektår ses det også, at der er sket en udvikling både i lærernes deltagelse i bevægelsespakkerne og med deres tilfredshed med foreningernes indsats. I det første år vurderede ca. 56 % af lærerne, at de i høj grad deltog i aktiviteten i forbindelse med den anden bevægelsespakke. I projektets andet år og i forbindelse med den tredje bevægelsespakke var denne andel steget til 68 %. På samme måde var der i projektets andet år 77 % af lærerne, som vurderede, at foreningernes indsats i høj grad havde været god, mod kun 50 % det første år.

5.2.5 Helhedsorienteret indsats – fag og aktivitet

Fokus på at opbygge ejerskab og faglig integration

For netop at skabe en *helhedsorienteret indsats* og dermed større ejerskab blandt lærere har projektet parallelt arbejdet med at sætte fokus på at **kombinere for- eningsaktiviteter i en læringsammenhæng**. Samtidig er der lagt op til, at lærerne, ud over de pågældende bevægelsespakker, **inddrager bevægelse i timerne** som et naturligt element for at få mere fysisk aktivitet og variation ind i skoledagen.

¹⁵ Lærerevalueringer fra de to pilotskoler for bevægelsespakker 2-4 for skoleåret 14/15 og bevægelsespakker 1-3 for skoleåret 15/16, gennemført af Roskilde Kommune, 2015-2016

Dette fokus har ikke været projektets ambition fra start, men projektledelsen har undervejs erfaret, at denne del bør indlejres i undervisningen, hvis indsatsen skal opleves som sammenhængende og forankres på skolerne. Derfor bliver denne indsats i højere grad prioriteret, når skolen selv går videre med en version 2.0 af projektet. Projektledelsen fremhæver:

Indsatsen skal ikke være dekoblet fra fagundervisningen, og breddeidrætstimerne skal ikke ses som en fritime for lærerne. De skal se det som en del af deres undervisning. Meningen er, at lærerne i højere grad skal arbejde strategisk med sammenhængen mellem 'åben skole' og deres fag. Hvordan kan fx dans, basket, håndbold kobles med undervisningen? Eller hvorfor kunne det være interessant at se på høns i en given fagtime? (Projektledelse)

I løbet af projektperioden har der været opkvalificerende seminarer med både skolerne og foreningerne, der har haft for øje at inspirere til at anvende forskellige metoder til at integrere bevægelse i undervisningen og arbejde fagligt med en foreningsgren. Det ses også, at foreninger proaktivt bidrager med inspiration. En håndboldforening har fx udarbejdet et katalog henvendt til lærerne, som indebærer aktiviteter, hvor lærerne kan inddrage bolden som redskab i undervisningen og bibeholde læringselementet. Vurderingen blandt alle interviewede aktører er, at der har været en stor gevinst ved at sætte dette tema på dagsordenen, da der er blevet skabt et rum for, at lærere og instruktører kan videndele og inspirere hinanden, hvilket har været en øjenåbner for begge parter.

Åben skole-portal

Roskilde Kommune har desuden udviklet en åben skole-portalside¹⁶, som er en platform for skoler og lokalsamfundet, som ønsker et samarbejde for at fremme den lokale sammenhængskraft. Den henvender sig derfor til både skoler, foreninger, erhvervsliv og ungdomsuddannelser. Portalen opstiller forslag til diverse samarbejdstilbud, som lærere kan benytte sig af i forhold til klassetrin og forskellige temaer. Hensigten er at opfordre til at koble læringsssammenhænge med forskellige eksterne aktørers aktiviteter. Portalen ser ud til at være en værdifuld vidensbase og inspirationskilde for skolerne, som får serveret færdige samarbejdskoncepter. Åben skole-portalens udstikker dog kun rammerne for mulige samarbejder og **præsenterer dermed ikke konkrete redskaber eller forslag til arbejde aktivt med læring og aktiviteter/bevægelse i undervisningen.**

Svært for skolerne at få greb om fagintegration

På trods af kommunens nye portal og projektets forsøg på at opnå større synergi-effekter af foreningssamarbejdet (åben skole-konceptet) og bevægelsespakkerne ved at motivere til at fokusere på sammenspillet mellem bevægelse og fagundervisning, viser evalueringen, at **skolerne ikke er kommet så langt med denne del endnu.** Ca. 77 % af alle lærerne angiver i deres seneste evaluering¹⁷, at de slet ikke har anvendt aktiviteten i den faglige undervisning (score 1 på en 10-punktsskala, hvor 10 er bedst), og 15 % placerer deres svar på score 2, som svarer til, at det er forsøgt anvendt i meget lav grad.

Både skoleledelse og koordinatører vurderer i tråd hermed, at arbejdet med at koble læring og bevægelse indtil nu har været svært at få greb om. Dels vurderer sko-

¹⁶ Åben skole portal: <http://aabenskole.roskilde.dk/>

¹⁷ Lærerevaluering af bevægelsespakke 3 for skoleåret 15/16, Roskilde Kommune, 2016

lerne, at faglærernes deltagelse i fire bevægelsespakker har været meget at skulle rumme, særligt i forhold til at håndtere en didaktisk metode de ikke er vant til at arbejde med. Dels er der blandt nogle lærere en opfattelse af, at det kan virke forceret at skulle kombinere sin teoretiske faggren med et praktisk fag/element som idræt og bevægelse.

Lærerne er meget optaget af deres fagområde og har svært ved at se, hvordan bevægelse kan integreres direkte i undervisningen, idet de ofte sidestiller bevægelse med at gennemføre konkrete gymnastikøvelser som hop på stedet eller lignende. Lærerne mangler således både at kunne se relevansen i at integrere bevægelse i læringsrummet og de konkrete redskaber hertil.

Udviklingsarbejde
forude og fast struktur
i årshjulet

Selvom der har været enkelte forsøg på at få bevægelse ind i fagtimer, har det været isolerede forsøg, som har været afhængig af den enkelte lærers kreativitet og vilje. Det er vurderingen, at der for skolernes vedkommende først og fremmest er lagt kræfter i at udvikle en samarbejdskultur, og at det er lykket. De enkelte lærere har ikke haft overskuddet til, men heller ikke så udbredt erfaring med, systematisk at stykke deres faglige øvelser sammen med andre faglige eller praktiske elementer i et konkret fag. En ting er, at de selv skal gøre en aktiv indsats for at anvende nye kombinerende metoder, der giver mening på flere niveauer, noget andet er, at aktivitetsforløbene er blevet planlagt, og mere eller mindre styret, for dem.

På samme måde som foreningerne fremhæver den **langsigtede planlægning som nøgleparameter**, vurderer skolerne derfor, at bevægelsesforløbet og de konkrete aktiviteter bør være **placeret systematisk i klassens årshjulet i god tid forinden** for at kunne planlægge et eventuelt fagligt arbejde med den pågældende aktivitet. Dette arbejder koordinatorene på skolerne allerede på. Samtidig er de som nævnt tidligere i gang med at udarbejde et foreningskatalog til lærerne, som både indeholder en beskrivelse af den enkelte forening og på sigt også inspiration til, hvordan den enkelte idrætsgren kan integreres i undervisningen. Der er således både stort fokus på, hvordan foreningslivet og de enkelte idrætsgrene og bevægelse mere generelt kan integreres i det faglige, og samtidig er der taget konkrete initiativer hertil. De første sten til at det kan lykkes er således lagt.

Det er således evaluators vurdering, at en **helt fast struktur for aktiviteterne i klassernes årshjul og et forudgående kendskab til aktiviteten, er det første afgørende skridt til at mobilisere lærerne** til at gøre en indsats for at integrere fag og aktivitet. Herved får de proaktivt udstukket den fornødne tid og indsigt i rammer og indhold. Opkvalificering sker ikke på en dag, men opbygges i takt med mere viden og øvelse i nye rutiner. Der kan derfor ligge en indsats i at imødegå lærernes usikkerhed og mind-set ved kontinuerligt i en periode at klæde dem fagligt på. Dette kunne understøttes af **procesredskaber til at arbejde praktisk og konkret med at integrere åben skole-aktiviteterne** i en undervisningssammenhæng. I den forbindelse kunne det være hensigtsmæssigt at inddrage den centrale koordinator i forvaltningen til at bistå med denne kobling.

5.3 Udbyttet for projektets deltagere

5.3.1 Elevernes udbytte

Opsummering af udbyttet for elever:

- › Indikationer på bedre trivsel og øget
- › Indikationer på øget foreningsdeltagelse
- › Varieret skoledag
- › Styrkede sociale kompetencer
- › Større sammenhold i klassen
- › Styrket tilknytning til lokalt foreningsliv
- › Efterspørgsel på bevægelse.

Indikationer på øget trivsel

Ser man på resultaterne af spørgeskemaundersøgelserne¹⁸, som Roskilde Kommune har gennemført blandt de deltagende elever på skolerne i løbet af projektperioden, indikerer data, at trivslen umiddelbart er steget blandt eleverne samlet set. Dette ses bl.a. på svar mht. glæden ved at gå i skole og i deres klasse, hvor 83 % sammenlagt svarer 'Ja – altid' (16 %) og 'Ja - for det meste' (67 %) til spørgsmålet, om de er glade for at gå i skole – og for 89 % gør de samme svar sig sammenlagt (Ja – altid: 30 % og Ja – for det meste: 59 %) gældende for spørgsmålet, om de er glade for deres klasse. Til sammenligning var disse tal hhv. 77 % og 83 % ved projektets opstart.

Mod på foreningsaktiviteter

Hvad angår elevernes vilje og lyst til at deltage i foreningsaktiviteter, kan man også observere en stigning. Som tidligere præsenteret i rapportens afsnit om relevans ses det, at andelen af elever, der går til en aktivitet, er steget fra 77 % til 81 i løbet af projektperioden. Det er også interessant at se, at ud af de børn, som ikke går til foreningsaktivitet, peger 71 % ved projektets opstart på, at de godt kunne tænke sig at gå til en aktivitet, mens det tal er 76 % ved afslutningen.

På baggrund af ovenstående data alene er det svært at vurdere, om der er sket en reel **forandring af trivselsniveauet** i forhold til andre klasser/skoler – eller hvorvidt den tilsyneladende øgede trivsel skyldes den konkrete intervention, andre faktorer eller en kombination. Ligeledes kan man heller ikke fastslå, at der er sket en øget foreningsdeltagelse som følge af projektet.

Hvad der dog kan udledes er, at **trivslen blandt testeleverne ser ud til at være steget** en anelse i perioden, ligesom data tyder på, at **børnene har mere mod på fritidslivet** og enten fastholder eller indmelder sig en foreningsaktivitet frem for at melde sig ud, og dette tiltag kan sandsynligvis have bidraget til denne effekt.

¹⁸ Evaluatoren har taget udgangspunkt i baseline og afslutning for de deltagende klasser på begge skoler samlet set. Det skal derfor bemærkes, at de sjetteklasser der deltog i baseline ikke er repræsenteret i afslutningen, da de ikke har været med i andet projektår, ligesom at de nye fjerdeklasser i andet projektår ikke er repræsenteret i opstartens samlede baseline, men indgår i afslutningen. Der er for de to årgange lavet separate afslutning og baseline på begge skoler. Stikprøverne viser dog, at gennemsnittet holder sig rimelig konstant, når man inddrager de indkomne og udgående årganges data.

Socialt udbytte

Holder man disse resultater op med det *opfattede* udbytte i den kvalitative analyse, tegner der dog sig et billede, at elevernes glæde, engagement og trivsel er steget i takt med de positive oplevelser, de har haft med bevægelsespakkerne i skoledagen og med deres lærere. Både skoleledelse og lærere vurderer, at eleverne i høj grad har **fået en mere varieret skoledag og et socialt udbytte** af at være med i foreningsforløbene. I nedenstående citater fremhæves perspektiverne på udbyttet for eleverne:

Eleverne oplever helt klart en anderledes skoledag, og bevægelsesforløbene er i høj grad med til gøre de lange skoledage mere varierede. Samtidig oplever eleverne også at blive taget alvorligt, fordi man bruger eksperter [foreningernes] tid på dem – og det respekterer de. På den måde lærer de også at interagere i forskellige sociale sammenhænge. De får mange gode oplevelser, de kan leve længe på. (Skolekoordinatorer og -lærere)

De lærer om medborgerskab. De får åbnet øjnene for livet derude og møder andre typer i verden, end dem man møder i skolen. De oplever, at der kan være andre regler, der gælder, end dem de er vant til. Vi ser, at mange faktisk retter ind. Det er med til at forme dem – og give dem bredere sociale kompetencer. (Skoleledelse)

Foreningslivet er en social integrator. Der er meget folkeskolen kan lære af foreningslivet på den front. Børnene oplever bl.a., at der er mange måde at skabe succeser på – her kan 'bavianen' i klassen også noget andet. (Forvaltningschef)

Som det fremgår, er der en klar opfattelse af, at indblikket i foreningsverdenen **skærper børnenes sans for bl.a. medborgerskab og social interaktion**. Deltagelsen i foreningsaktiviteter italesættes blandt aktørerne som en integrator og et opdragende element i børns sociale og individuelle udvikling – og det er såvel de politiske repræsentanter i forvaltningerne som skoleaktørernes vurdering, at ved at indgå i en foreningskontekst udvikler børnene gode **sociale kompetencer**. De lærer at deltage i fællesskabet, samarbejde og respektere rammer og tilhørsforhold. Deres fælles oplevelse af at møde virkeligheden på en anden måde uden for skolen er dermed også med til at styrke sammenholdet i klassen.

Styrket tilhørsforhold og tryghedsfølelse

Det er samtidig skolernes vurdering, at der hos børnene opstår en stolthed over have deltaget i forskellige foreningsaktiviteter, og der opstår en stolthed over at have fået forhold til foreningsfolkene, som betragtes som eksperter, der har brugt tid på dem. Desuden har nogle foreninger benyttet sig af at uddele gratisbilletter til deres arrangementer. I den forbindelse har foreninger og lærere oplevet, at børnene, især de knap så ressourcestærke, føler sig set, prioriteret og bærede. Vurderingen er, at **den relation der skabes i bevægelsespakkerne og den åbne invitation, de ellers oplever, forplanter sig i børnene** og er med til at styrke en tilknytning til de lokale foreninger. Det giver samtidig en tryghed i forhold til at kunne starte til en aktivitet på egen hånd, ligesom at foreningen kommer til at føles 'hjemlig'.

Efterspørgsel på bevægelse

Hvorvidt eleverne har fået **bedre koncentration som følge af projektet er svært for skolerne at vurdere**, hvilket heller ikke har været et fokuspunkt i nærværende projekt¹⁹. Alligevel tilføjer både skoleledelse og lærere, at med den længere skoledag, børnene har fået med reformen, giver aktiviteterne dem et nødvendigt afbræk og løft i forhold til deres motivation og ydeevne i løbet af en lang skoleuge.

¹⁹ Forbedret koncentrationsevne var oprindelig en del af projektets målsætning og succeskriterier. Dette blev justeret i projektførelsen. Se også afsnit 3.1.

Lærerne oplever derfor også, at eleverne generelt er meget optagede af bevægelsesforløbene, og de efterspørger dem selv i højere grad.

Kan ikke mærke det på koncentrationen - men det har noget at gøre med den længere skoledag. Men hvis de ikke havde dette, var de nok bare gået død. Mange af dem er dog begyndt at efterspørge bevægelse. De går meget op i, hvilke dage det er. (Skolekoordinatorer og -lærere)

5.3.2 Skolernes udbytte

Opsummering af udbyttet for skolerne som helhed:

- › Systematisk arbejde med åben skole-konceptet
- › Implementeret reformkrav om 45 minutters bevægelse
- › Strukturel ramme for forenings samarbejde
- › Tæt netværk med foreninger
- › Styrket relation mellem lærere og elever.

Øget viden og netværk

Flere af skoleaktørerne italesætter projektet som en '**øjenåbner**', og lærernes tilbagemeldinger peger på, at bevægelsesforløbene i høj grad har givet dem en øget bevidsthed om potentialet i foreningerne og vigtig viden om et systematisk arbejde med både åben skole-konceptet og reformkravet om mere bevægelse (45 minutters dagligt i snit). Vurderingen er, at projektet derfor har været en **god øvelse i at harmonisere en mere åben og systematiseret interaktion med foreningslivet** for at få mere fokus på bevægelse i skoledagen. De vurderer også, at samarbejdet med de lokale foreninger har givet et værdifuldt og personligt netværk, som de ønsker at bevare og drage fordel af. En forudsætning for at kunne gøre det er, at **ledelsen prioriterer samarbejdet og bakker op om det**.

Vi har fået skabt relationen og netværket til foreninger. Det vil være tosset at smide alt væk nu. Lige nu skal vi prøve noget nyt. Det handler om at få justeret og sammenholdt med krav. Men det er alfa og omega, at ledelsen er med, ellers kan det være lige meget. (Skolekoordinatorer og -lærere)

Samtidig vurderes det, at en lige så vigtig forudsætning for et succesfuldt bevægelsesforløb og ikke mindst samarbejde fremover er at få **tilpasset mængden, krav og forventninger** i højere grad for at detaljere den realistiske og gunstige ramme for alle. Fx har lærerne erfaret, at mange ture ud af huset kræver mere tid til planlægning.

Styrket relation mellem lærer og elev

Ligeså vel som lærerne fremhæver, at de har fået skabt en god personlig relation til foreninger i projektet, vurderer de også, at de har fået skabt **bedre relationer til eleverne**. I datamaterialet for evalueringen peger flere lærere på, at de i bevægelsespakkerne får mulighed for at være sammen med eleverne på en anden måde end i klasserummet. I og med de får en pause fra den direkte undervisningsrolle, får de mulighed for at interagere med dem på et andet og mere personligt plan, hvilket styrker relationsskabelsen i høj grad.

Det hjælper at være på tur med hinanden. Ud-af-huset-delen kommer også til at handle om en fælles oplevelse ude. Det styrker relationen mellem lærer og elever på den anden måde. Det kan fx ændre en del for eksempelvis religionslæreren, som ikke ser eleverne så meget. (Skolekoordinatorer og -lærere)

5.3.3 Foreningernes udbytte

Opsummering af udbyttet for foreningerne:

- › Synliggørelse af forening
- › Profilering af sportsgren
- › Socialt ansvar
- › Økonomi
- › Mulighed for adfærdspåvirkning og langsigtet rekruttering af målgruppe
- › Styrket kontakt til kommunen
- › Udvikling af didaktiske og pædagogiske værktøjer.

Profilering og socialt ansvar

Set fra foreningers stol, har samarbejdet med skolerne givet et udbytte på flere niveauer. Flere af foreningerne påpeger, at for dem ligger der både kortsigtede og langsigtede gevinster i at komme ind i skolerne. Dels opnår de en **synlighed** og en **profilering** af deres sportsgren både blandt elever og lærere, som kan være med til at gøre dem det 'naturlige' aktivitetsvalg på sigt. Dels får de lov til at tage et **socialt ansvar**, som forhåbentlig kan være med til at skabe ringe i vandet i forhold til at gøre børn mere foreningsparate.

På den lange bane ønsker vi at sætte gang i noget. Vores filosofi er, at ved at være til stede giver vi børnene gode værdier. Hvis vi giver dem gode oplevelser, falder det tilbage til os. (Foreningsansvarlig)

Fokus er først og fremmest på at fastholde og så udbrede – og i al almindelighed at få folk til at gå til noget mere. Der skal kun én træner til, at det ændrer sig. (Foreningsansvarlig)

Projektet har klart profileret os og gjort klubben kendt. Nogle få medlemmer har det også givet. Men det er vigtigere for os, at dem der kommer hernede, så også kommer. Vi tænker også mere langsigtet i forhold til nye medlemmer og derfor bliver den kontinuerlige synliggørelse i skolesammenhæng også vigtig. (Foreningsansvarlig)

Fokus på langsigtede gevinster

Det er tydeligt at se, at der undervejs i projektet er sket en erkendelse af, at det ikke har handlet om at skaffe en håndfuld medlemmer mere til foreningen her og nu, og foreningerne vurderer heller ikke, at der umiddelbart er sket en stor medlemsfremgang som følge af projektet. Det har heller ikke været af primært økonomiske årsager, at foreninger har meldt sig på banen, selvom at den **økonomiske kompensation** dog har været en forudsætning for at skabe et forpligtende og bæredygtigt samarbejde.

Det er vurderingen, at foreningerne i højere grad **motiveres af de langsigtede effekter** af deres udviklingsarbejde, hvor det bliver vigtigere gradvist at opbygge en fødekæde og rykke børns adfærd mod større aktivitets- og foreningsdeltagelse ved at give gode oplevelser. Ligeså vigtigt er det at få fastholdt deres nuværende base. Forhåbningen er, at denne indsats på sigt bidrager til at så et frø hos børn, der vil slå rødder i deres forening.

Hertil kommer, at deltagelsen i samarbejdet har betydet, at de enkelte idrætsforeninger har **fået en mere direkte afgang til Kultur- og Idrætsafdelingen** i Roskilde Kommune, og dermed bedre muligheder for løbende at drøfte andre anliggende til gavn for foreningens øvrige medlemmer.

Pædagogiske tricks og adfærdshåndtering

Ligesom at skolerne fremhæver **relationsskabelsen** i partnerskabet som et værdifuldt udbytte, vurderer foreninger, at arbejdet med målgruppen har været lærerigt. Det ses, at nogle instruktører især er blevet **inspireret af læreres pædagogiske stil** og kneb i håndteringen af børnene. Vurderingen er, at de i interaktionen opnår indsigt i virkningsfulde værktøjer og erfaring med forskellige situationer, som de selv kan læne sig op ad i andre sammenhænge. En foreningsansvarlig fortæller:

På et splitsekund møder jeg en lærerstil. Det er sjovt at følge med i, hvordan de forskellige lærere arbejder med børnene. De har hver deres tricks. Det er også læring for mig.

Jeg havde fx også en oplevelse med autisttype. Han var for mig et eksempel på, at alle kan lære det, men det kan tage længere tid. Han skulle blot have mere instruktion. Det var også en god læring for mig! Mødet med lidt anderledes typer er helt klart noget, som jeg kan bruge i andre sammenhænge i min træning. Det er de små successer, der tæller. (Foreningsansvarlig)

6 Konklusioner og anbefalinger

6.1 Konklusioner

Projektet 'Foreningslivet ind i folkeskolen' har med stor tydelighed vist:

- › at det er muligt at etablere en struktur, der muliggør et organiseret og velfungerende samarbejde mellem skoler og idrætsforeningerne som led i implementeringen af reformkravet om 'den åbne skole'
- › at indførelsen af den nye skolereform giver idrætsforeningerne og dermed foreningslivet nye muligheder og roller
- › at det er muligt at implementere bevægelsespakkerne som en del af undervisningen.

Projektet har samtidig modbevist antagelserne om, at foreningerne ikke vil være i stand til at åbne dørene for skolerne i dagtimerne, og at indførelsen af den nye reform vil betyde, at nogle foreningerne måtte dreje nøglen om som følge af de længere skoledage.

Der er dog en række forudsætninger, der skal være tilstede for, at såvel samarbejdet som implementeringen af bevægelsespakkerne fungerer optimalt. Nogle af disse forudsætninger har været til stede fra start, andre er blevet implementeret undervejs som led i udviklingen af projektet. Endelig er der forudsætninger, som er blevet erkendt undervejs, men som endnu ikke er implementeret og i enkelte tilfælde fortsat udgør en barriere. Dermed også sagt, at der undervejs i projektet er sket en del læringer og løbende tilpasninger af projektet med det mål at finde en levedygtig struktur for samarbejdet mellem skolerne og foreningerne og implementeringen af bevægelsespakkerne.

Forudsætningerne omfatter bl.a. følgende:

- › Der skal være **tydelig forventningsafstemning** og **ansvars- og rollefordeling** på alle niveauer, herunder såvel mellem forvaltningerne i kommunen som mellem aktørerne lokalt på skolerne samt på tværs mellem de forskellige aktører og her i særdeleshed mellem de enkelte instruktører i foreningerne og de lærere, der deltager i bevægelsespakkerne. Det kan overvejes at tilknytte en overordnet **styregruppe** med deltagelse af ledelsesrepræsentanter fra de tre aktører i samarbejdet – forvaltningerne, skolerne og foreningslivet. Styregruppen skal bl.a. sikre **fælles mål og ejerskab** hele vejen rundt.
- › Det er helt centralt for bevægelsespakkernes succesfulde implementering og forankring på skolerne, at de integreres i og **kobles med den faglige undervisning** med det mål dels at sikre, at bevægelsespakkerne understøtter læringsmålene i de enkelte fag, dels at understøtte lærernes motivation for at deltage.

- › Samarbejdet skal **forankres entydigt** i den forvaltning, der til daglig har ansvaret for den daglige kontakt med idrætsforeningerne, dvs. i Kultur og Idrætsafdelingen i Roskilde Kommune med det mål at understøtte idrætsforeningernes motivation for at deltage.
- › Der skal udpeges en **central koordinator** i Kultur- og Idrætsafdelingen, som har det overordnede koordineringsansvar og ansvaret for igangsættelse og facilitering af nye samarbejdsaftaler samt for at udbrede viden om best practice på tværs af skoler og idrætsforeninger.
- › Der skal være et **tydeligt ledelsesophæng** og **ledelsesopbakning** på de enkelte skoler i form af direkte deltagelse i arbejdsgruppemøder med koordinatorene.
- › Der skal udpeges **lokale koordinatore** på de enkelte skoler, som har ansvaret for implementeringen af bevægelsespakkerne på skolerne, herunder for tilrettelæggelsen og koordineringen af samarbejdet mellem skolen og foreningerne.
- › Samarbejdet mellem skolerne og idrætsforeningerne skal hvile på en **fast struktur** og **langsigtet planlægning** – eksempelvis som integreret del af skolerne og idrætsforeningernes årshjul.
- › Samarbejdet skal opleves som **relevant** og **skabe værdi** for alle, der er involveret i samarbejdet.

De ovenfor beskrevne forudsætninger understreger vigtigheden af fælles mål og klare og faste strukturer samt en agil organisation.

Dette er nødvendige forudsætninger, men ikke tilstrækkelige forudsætninger. Evalueringen viser, at det samtidig er vigtigt, at såvel samarbejdet som bevægelsespakkerne opleves som **relevante og værdiskabende** for alle, der er involveret i samarbejdet, samt at den **økonomiske model** understøtter dette.

Hvad angår den økonomiske model, viser evalueringen, at det i projektperioden er lykkedes at finde et niveau for den økonomiske kompensation til foreningerne, som på den ene side er tilstrækkelig stor til at give foreningerne et incitament til at deltage, og på den anden side ikke så stor, at den overskygger den motivation, der ligger i selve anerkendelsen ved at deltage og i den synliggørelse som deltagelsen medfører. Den økonomiske kompensation til foreningerne ligger samtidig på et niveau, som ikke burde vælte skolernes økonomi og få dem til at fravælge tilbuddet. Den økonomiske model understøtter således, at det er **relevansen, som er det bærende element i samarbejdet**.

Hvad angår relevansen, så understøtter projektet to af de centrale elementer i den nye skolereform – 45 minutters daglig bevægelse og åben skole – og har dermed udgjort en oplagt mulighed for skolerne for at komme på forkant med reformen. Projektet har i denne sammenhæng været en **katalysator for et bredere og mere systematisk arbejde** med at inddrage foreningslivet i skolelivet og dermed for indførelsen af åben skole. For foreningernes vedkommende har projektet været en mu-

lighed for at komme tættere i dialog med forvaltningen til gavn for deres medlemmer generelt, samt for at få gjort deres sportsgren synlig.

Projektet udgør dermed en **win-win situation for både foreninger og skoler**, hvilket har været afgørende for projektets succes. Begge parter understreger, at denne win-win situation ikke ville have været realiseret, hvis forvaltningen ikke havde ageret fødselshjælper og stået for den centrale koordinering mellem foreningerne og skolerne. Det er evaluators vurdering, at en succesfuld forankring af projektet ligledes er afhængig af tilstedeværelsen af en central koordinator.

Hvad angår elevernes udbytte af projektet, så indikerer de løbende spørgeskemaundersøgelser blandt eleverne, at de både har opnået øget trivsel, lyst og vilje til at deltage i foreningsaktiviteter i løbet af projektperioden. Både skoleledelse og lærere vurderer i tråd hermed, at eleverne i høj grad har **fået en mere varieret skoledag og et socialt udbytte** af at være med i foreningsforløbene, hvilket har været et selvstændigt mål med skolereformen. Projektet har således understøttet implementeringen af åben skole og har givet skolerne nogle værdifulde erfaringer, som har betydet, at de har fundet frem til en samarbejdsmodel med foreningslivet, som kan forankres og fungere som inspiration for andre skoler.

Projektet har samtidig givet foreningsuvante børn en mulighed for at stifte bekendtskab med foreningslivet og den fælles glæde herved, samt skabt grundlaget for, at antallet af personer, som er aktive i foreningerne, vil stige på den længere bane.

Det er imidlertid ikke vurderingen, at projektet har øget elevernes sundhed væsentlig på den korte bane. Men det har heller ikke været projektets primære fokus, hvorfor der også har været overvejelser om at ændre titlen på timerne (breddeidrætstimer) så de i højere grad signalerede, at udviklingen af samarbejdsmodellen mellem foreningslivet og skolerne i højere grad er målrettet implementeringen af åben skole (åben skole-timer) end at bidrage til at sikre, at børnene bevæger sig 45 minutter om dagen.

Fokus i den sidste del af projektperioden har været på at sikre en **tættere kobling mellem indholdet i bevægelsespakkerne og den faglige undervisning** med det mål dels at sikre lærernes motivation, dels at sikre en mere helhedsorienteret tilgang. Målet hermed er således at understøtte realiseringen af win-win potentialet på det praktiske niveau også. Det er set med evaluators øjne en vigtig og et rigtigt udviklingsområde. Dette ikke mindst fordi værdien af åben skole først for alvor udfoldes, når bevægelsespakkerne og samarbejdet med foreningerne understøtter skolens læringsmål.

6.2 anbefalinger

Resultaterne af evalueringen giver anledning til en række konkrete anbefalinger, hvad angår:

- › organiseringen af samarbejdet mellem skoler og idrætsforeningerne
- › implementeringen af bevægelsespakkerne
- › målgruppen.

Anbefalingerne er i høj grad hægtet op på at sikre, at de nødvendige forudsætninger for at etablere en velfungerende samarbejdsmodel er til stede.

6.2.1 Organiseringen af samarbejdet mellem skoler og idrætsforeninger

Entydigt forankring i kommunen og sikring af samarbejdet på tværs af de to forvaltninger

Resultaterne af evalueringen viser, at det er meget vigtigt, at forankringen i kommunen er entydig, hvilket også har været tilfældet langt hen ad vejen, i og med at projektlederen/den centrale koordinator har været ansat i Kultur- og Idrætsafdelingen, og den overordnede koordinering har fundet sted i styregruppen, hvor både Kultur- og Idrætsafdelingen og Skole- og Klubafdelingen har været repræsenteret. Men det er indtrykket, at det forhold, at projektet dækker to forskellige direktørområder, har betydet, at den centrale koordinator i det daglige har brugt en del tid på koordinering mellem de to forvaltninger. Tid som kunne have været brugt mere effektivt.

Evaluators anbefaler, at der findes en samarbejdsmodel mellem de to forvaltninger, som betyder, at der skabes fælles ejerskab, og at det daglige arbejde og koordineringen mellem de to forvaltninger kommer til at fungere effektivt. Det kan i denne henseende overvejes at dele lønudgiften til den centrale koordinator mellem de to forvaltninger eller nedsætte to halve stillinger i hver forvaltning med delt ansvar. Det kan overvejes at nedskrive et kommissorium eller nedsætte en intern styregruppe mellem de to forvaltninger, som sikrer, at de nødvendige rammebetingelser er til stede i det daglige arbejde, herunder at der udarbejdes en konkret samarbejdsaftale.

Central koordinator er vigtig i forhold til at realisere win-win potentialet

Kultur og Idræt har i projektperioden varetaget den centrale koordinering af projektets implementering og udvikling og fungeret som brobygger mellem skolerne og idrætsforeningerne. Selvom de to skoler i løbet af projektperioden har fundet frem til en samarbejdsmodel med idrætsforeningerne, som de vil og kan køre videre med efter projektet er slut, er det evaluators vurdering, at der i høj grad fortsat er brug for en central koordinator i forvaltningen, der både kan agere fødselshjælper for nye skoler og understøtte de eksisterende samarbejder, herunder være med til at fastholde idrætsforeningernes interesse. Hvad angår sidstnævnte aspekt er der ingen tvivl om, at det, at samarbejdet er forankret i Kultur- og Idrætsafdelingen har en stor betydning for idrætsforeningernes engagement, idet det giver dem en direkte adgang til dialog med kommunen og dermed også mulighed for at drøfte andre ting, som kan komme deres medlemmer mere generelt til gavn. Endelig ligger der en vigtig signalværdi i fortsat at have en central koordinator.

Evaluators anbefaler, at Roskilde Kommune fortsat afsætter midler til at varetage den overordnede koordinationsrolle, samt at denne rolle/ansvaret fortsat bør forankres i Kultur- og Idrætsafdelingen, eftersom foreningernes engagement i høj grad er bundet op på den direkte kontakt til Kultur og Idræt og den gensidige nytteværdi, de oplever ved relationen. Konsulentens rolle kan med fordel være at facilitere et åben skole-samarbejde og hjælpe med at få andre skoler i gang, herunder at videregive læringer og best practice erfaringer.

Lokal koordinator vigtig i forhold til at sikre implementeringen lokalt

Det er ligeledes en væsentlig læring fra projektet, at det er vigtigt at have en lokal koordinator ude på skolerne, og at koordinatoren har et klart ledelsesophæng. Ledelsesopbakningen er bl.a. vigtig i forhold til at sikre lærernes motivation og i sammenhæng hermed for, at koordinatoren har en leder at henvise til, hvis enkelte lærere stiller spørgsmålstejn ved prioriteringen af samarbejdet.

Evaluators anbefaler, at den lokale koordinator fastholdes som en integreret del af åben skole-samarbejdet, og at der tilskyndes til, at de enkelte skoler etablerer et formelt ledelsesophæng for koordinatoren eventuelt i form af deltagelse i en projekt-/arbejdsgruppe a la den, der har været afprøvet på Absalons Skole.

6.2.2 Implementeringen af bevægelsespakkerne

Fast struktur er afgørende for såvel samarbejdet som for implementeringen af bevægelsespakkerne

Evalueringen viser med stor tydelighed, at jo mere fast struktur, der kan etableres for samarbejdet mellem idrætsforeningerne og skolerne, jo større sandsynlighed er der for, at det bliver en succes. Det gælder både i forhold til de forskellige idrætsforeningers kapacitet og dermed deres muligheder for at stille de nødvendige ressourcer til rådighed og i forhold til lærernes muligheder for at få det passet ind i en travl hverdag og ikke mindst i læringsmålene. Som en konsekvens heraf har de deltagende to skoler valgt at bygge det ind i skolens årshjul til næste år. Det er, set med evaluators øjne, en vigtig læring, som eventuelle nye skoler kan tage til sig fra start.

Evaluators anbefaler, at nye skoler fra start indarbejder bevægelsespakkerne i skolens årshjul, og at den relevante lærergruppe involveres i planlægningen heraf sammen med en lokal koordinator.

Færre bevægelsespakker for at gøre samarbejdet praktisk muligt

En anden central læring fra projektet har været, at det har været for meget med fire bevægelsespakker, primært fordi nogle fag kan lide under at skulle udgå mange gange, og delvist pga. at det kræver et stort logistisk og koordinerende arbejde. Skolerne har taget konsekvensen af dette og vil til næste år kun udbyde en bevægelsespakke.

Evaluators anbefaler, at antallet af bevægelsespakker reduceres til en til to i forbindelse med udrulningen af samarbejdsmodellen til andre skoler. Når der er opbygget en rutine og intern læring, kan der være en fordel i at genoverveje setuppet.

Foreningskatalog og konkrete procesredskaber til at bistå lærerne

En tredje central læring er, at det er vigtigt, at lærerne på forhånd har så meget viden som muligt om den enkelte idrætsgren, således at vedkommende kan forberede sig på forhånd, herunder integrere aspekter fra idrætsgrenen i den faglige undervisning. For at imødekomme dette behov har de to skoler besluttet at udarbejde foreningskataloger, som indeholder informationer om de enkelte foreninger og den idrætsgren, som de udøver. Begge skoler overvejer at udvide kataloget til også at indeholde konkrete eksempler på, hvordan idrætsgrenen kan integreres i den faglige undervisning.

Evaluators anbefaler, at der fra centralt hold og sammen med skolerne udarbejdes foreningskataloger, som både indeholder informationer om, hvad de enkelte

idrætsforeninger kan tilbyde samt konkrete eksempler på og procesredskaber til, hvordan idrætsgrenen kan integreres i den faglige undervisning.

6.2.3 Målgruppen

Målgruppen for projektet har været eleverne på skolernes mellemtrin baseret på det rationale, at denne gruppe fortsat er aktive i fritiden i modsætning til en stor del af eleverne i udskoling. I overgangen til puberteten ændrer mange af de unge således adfærd og melder sig ofte ud af de foreninger, hvor de hidtil har været aktive. Ved at tage fat i de unge på mellemtrinnet er det håbet, at man kan fastholde de unge længere i foreningerne. Men ved at slippe dem i udskoling er der en risiko for, at det øgede engagement tabes igen.

Evaluators anbefaler, at Roskilde Kommune i forbindelse med udbredelsen af projektet overvejer at udvide målgruppen til også at omfatte udskoling. Målet hermed er dels at sikre, at engagementet fastholdes, dels at sikre en rød tråd i forhold til indsatsen på ungdomsuddannelserne, herunder specifikt på erhvervsskolerne.

Bilag A Bevægelsesoversigter

Hedegårdenes skole, Skoleåret 2014/2015

Grøn = Bekræftet og tidspunkt fastlagt

Gul = God dialog mangler tidspunkt

Grå = forespørgsel sendt

Rød = ønsker

	B1 – aktivitetsdag 22/10+29/10 + 31.10	B2 – uge 47,48, 49, 50	B3 –	B4 – uge 20, 21, 22, 23
4. klasse (30 elever) Aftale:	FDK Roskilde Onsdage 8-10	Himmelev Håndbold Onsdage 8.15-9.45 (3 gange på HDG. 1 gang i Himmelev	Bordtennis fredag fra kl. 12-14 OBS: uge 10, 11, 12, 13	Gymnastik (Roskilde Gymnastikforening) Uge 20 Mandag kl. 10-12 – Ropeskipping Uge 21 Onsdag kl. 10-12 Acrobatik Uge 22 – Onsdag kl. 10-12 Spring Uge 23 – Tirsdag kl. 10-12 Rytme
5. klasse (32 elever) Aftale	Se eventplan	Roskilde Tennisklub Onsdag kl. 12-14 i to hold	Himmelev Håndbold Tirsdage kl. 11-13 alle gange i Himmelev Hallen. OBS: uge 9, 10, 11, 13	Fodbold Tirsdage kl. 10-11.30
6. klasse (35 elever) Aftale	Se eventplan	Badminton Torsdage Hold 1 - 6B 9.30-11.00 i Himmelev Hallen Hold 2 - 6A 12.15-13.45 i HBK Hallen (Himmelev) OBS: 48,49, 50 og 51	Karate Tirsdage 12.15-14.00 OBS: uge 9, 10, 11	Atletik OBS uge Uge 16-18 Torsdage kl. ca. 12-14 SkoleOL d. 8/5 kl. 8.30-14
7. klasse (24 elever) Aftale	Se eventplan	Dans – Åben Dans Fredag kl. 10-11. Er der et sted vi kan være?	Kegleclub OBS: uge: 9-10 og 13 onsdag kl. 11.00-12.00	Vandaktivitet (Roskilde Svømning) OBS uge 20, 21, 22 onsdage kl. 9-10.30 Vindinge børn er med d. 20/5 (35 elever) øvrige dage 24 elever

Absalons skole, Skoleåret 2014/2015

	B1 – aktivitetsdag 31.10	B2 – uge 47,48, 49, 50	B3 – uge 10,11,12, 13	B4 – uge 20, 21, 22, 23
4. A (25 elever) Drenge: 11 Piger: 14 Aftale:	Se eventplan	Roskilde Håndbold Fredage 12-14 i Roskilde Hallen (Tidspunkter opdateres) OBS 48,49 og 50	Bordtennis Torsdag 10-11.30 i Roskilde Hallen	Drenge: Roskilde Karateklub Piger: evt. Roskilde Pigefodbold Tirsdays kl. 12.00-13.30 i henholdsvis karateklubbens faciliteter og Himmelev
4. B (25 elever) Drenge: 12 Piger: 13 Aftale:	Se eventplan	Roskilde Håndbold Fredage 12-14 i Roskilde Hallen (Tidspunkter opdateres) OBS 48,49 og 50	Bordtennis Torsdag fra kl. 12-13 i Roskilde Hallen	Drenge: Roskilde Karateklub Piger: evt. Roskilde Pigefodbold Tirsdays kl. 12.00-13.30 i henholdsvis karateklubbens faciliteter og Himmelev
4. C (27 elever) Drenge: 14 Piger: 13 Aftale:	Se eventplan	Roskilde Håndbold Fredage 12-14 i Roskilde Hallen (Tidspunkter opdateres) OBS 48,49 og 50	Bordtennis Torsdag fra kl. 13-14 i Roskilde Hallen	Drenge: Roskilde Karateklub Piger: evt. Roskilde Pigefodbold Tirsdays kl. 12.00-13.30 i henholdsvis karateklubbens faciliteter og Himmelev
4. Årgang sum 77 – 37d 40p				
5. A (25 elever) Drenge: 15 Piger: 10 Aftale:	Se eventplan	Tennis Fredage kl. 12-13 i Darup	BMX/Rollespil/Kegleclub Fredag kl. 10-12	Dans OBS uge 21, 22 og 23 Onsdage kl. 12-13.20 i C2 Roskilde Hallen
5. B (21 elever) Drenge: 11 Piger: 10 Aftale:	Se eventplan	Tennis Fredage kl. 13-14 i Darup	BMX/Rollespil/Kegleclub Fredag kl. 10-12	Dans OBS uge 21, 22 og 23 Onsdage kl. 13.25-14.45 i C2 Roskilde Hallen
5. C (25 elever) Drenge: 16 Piger: 9 Aftale:	Se eventplan	Dans Fredage – 12-13 – salen er booket	BMX/Rollespil/Kegleclub Fredag kl. 10-12	Tennis Onsdag 5.+6.l: (kl. 12-13.30) Dr. Sofies Vej (OBS. Kan flyttes til Darup hvis der kommer ekstraordinære kampe)
5. Årgang sum 71 elever – 42d 29p				
6. A klasse (23 elever) Drenge: 11 Piger: 12 Aftale	Se eventplan	Badminton OBS Uge 49, 50, 51 Tirsdays kl. 13-14.30 i HBK Hallen (Himmelev)	Atletik (OBS) Nye uger Torsdays uge 16-18 kl. 8-10 + Skole OI 8/5. Hyrdehøj alle gange	ROLK Uge 22+23 Onsdage kl 12-14
6. B klasse (25 elever) Drenge: 17 Piger: 8 Aftale	Se eventplan	Badminton OBS Uge 49, 50, 51 Tirsdays kl. 10-11.30 i HBK Hallen (Himmelev)	Atletik (OBS) Nye uger Uge 16-18 kl. 10-12+ Skole OI 8/5. Hyrdehøj alle gange	ROLK Uge 22+23 Onsdage 8-10
6. C klasse (24 elever) Drenge: 11 Piger: 13 Aftale	Se eventplan	Badminton OBS Uge 49, 50, 51 Tirsdays kl. 11.30-13 i HBK Hallen (Himmelev)	Atletik (OBS) Nye uger Uge 16-18 kl. 8-10 + Skole OI 8/5. Hyrdehøj alle gange	ROLK Uge 22+23 Onsdage 10-12
6. årgang sum 72 elever – 39d 33p				